БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 132 (13448) | 1971 оной июниин 5, суббото | Сэн 2 мүнгэн

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

1971 ондо республикын колхоз, совхозуудта хонидой нооһо хайшалха, тэрээндэ бэлдэхэ, нооһо гүрэндэ тушааха тухай

Үнгэрэгшэ жэлдэ республикын колхоз, совхозууд нооһо абалгаяа зарим тэды дээшэлүүлээ гэжэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглэнэ. 1969 онойхитой сасуулбал, нёдондо ажахынууд 3825 центнерээр ехэ нооһо хайшалаа гэхэ гү, али 9 процентээр ехэ болгожо, хонин бүриһөө дунда зэргээр 3,0 килограмм нооһо абаа. Нарин нооһон 4 процентээр ехэ абтажа, шанар муутай нооһоной гарасашье 3 процентээр доошолоо.

Тиигэбэшье хонидой нооһо хайшалха, тэрэниие илгаха, гүрэндэ худалдаха талаар горитойхон дутагдалнууд үзэгдэһэн байна. Энээнһээ боложо, республикын колхоз, совхозууд экономическа талаараа горитойхон хохидолдо ороо. Хайшалагшадай бэлэдхэл муутай байһанһаа, мүн хонидой нооһо түргэнөөр хайшалха онол аргын муугаар нэбтэрүүлэгдэһэнһээ боложо, тэрэшэлэн дүршэл багатай үхибүүдые энэ ажалда табиһан дээрэһээнь олохон ажахынуудта хонидой нооһо хайшалалга ехээр унжагайруулагдаа. Нооһоншье гээлтэдэ ехэ ороо. 3-дахи классай, дээгүүр хайшалагдаһан, таһарһан нооһон ехэ байжа, тэрэнь бүхыдөө абтаһан нооһоной 15,8 процентнь болоо. Илангаяа Баргажанай, Бэшүүрэй, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй болон Ахын аймагуудай ажахынуудай бүхыдөө тушааһан нооһонойнь 72—78 процентнь муу шанартай байгаа.

Нооһо классаарнь илгаха талаар ехэ алдуу дутагдал гараа. Олон ондоо нооһо худхаһан, сортиментыень буруугаар тодорхойлһон, үнэ сэнгэйнь таксат ехэ болгоһон, сагаан нооһые меринос, нарин, эреэн маряан, шэрүүн нооһонтой холижорхиһон ушаршье үзэгдөө, Жэшээнь, Бэшүүрэй аймагай Хёлгын совхоз 323 центнер нооһо ашажа гүрэндэ ябуулхадаа, тэрэнэйнгээ нарин утаһанайнь гарасые 3,8 процентээр ехэ болгожо сэгнээ. Иимэрхүү юумэн Зэдын аймагай «Заречный», Яруунын аймагай Нарһатын совхозуудта, Хяагтын аймагай «Дружба», Мухар-Шэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозуудта үзэгдөө һэн. Нооһо классаарнь илгаха хүнүүдые ёһоор һурганагүй. Олонхи ажахынуудта хонидой нооһо илгадаг хүнүүдые һайнаар урмашуулдаггүй, ажалайнь түлөөһэ зүбөөр үгэдэггүй дээрэһээнь тэдэнь ходо һэлгэнэ, удаан хүдэлнэгүй.

Хайшалалгын томодхогдоһон пунктнуудые бариха хүдэлмэри ехээр удааруулагдана. Хуушан пункт болон агрегадуудые һэльбэн заһаха ажалшье олохон ажахынуудта үшөө эхилээгүй шахуу. Колхоз, совхозуудые хэрэгтэй запасной частьнуудаар хангаха, хайшалалгын пунктнуудай оньһон техникые заһабарилжа үгэхэ талаар «Сельхозтехникын» Буряадай республикын нэгэдэлэй организацинууд горитой оролдолго хэшээл гарганагүй.

Республикын Хүдөө ажахын министерство, аймгүйсэдкомуудай хүдөө ажахын управленинүүд, Буркоопсоюзай правлени, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ, шанарые шалгаха инспекцишье ажахынуудта хонидой хайшалха, нооһоной шанарые шалгаха, гүрэндэ тушааха хүдэлмэрииень хинаха талаар мүртэй туһаламжа хүргэнэгүй.

Нооһо тушаажа абаха гуримые хазагайруулһан ушаршье Буркоопсоюзай болон Улаан-Үдын нооһо угаадаг фабрикын зүгһөө үзэгдэһэн байна.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет **ингэжэ тогтообо:** Республикын Хүдөө ажахын министерство, аймгүйсэдкомууд, Буркоопсоюзай правлени, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ, шанарынь шалгаха гүрэнэй инспекци иимэ юумэ хэхэ гэжэ уялгалагдана:

а) томодхогдоһон пунктнуудай барилгые дүүргэхэ талаар шухала хэмжээ абаха, тэрэниие мүнөө үедэ сүлөө байһан байрануудта (хонидой хашаа, тарянай тоог гэхэ мэтэ) эмхидхэжэ, тэндэнь нооһо хайшалхада хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдые тодхохо, хуушан пунктнууд болон лабораторинуудые, хайшалалгын оньһон техникые түргэн заһабарилжа дүүргэхэ;

б) хонидой нооһо хайшалха, тэрэниие класс классаарнь илгаха, нарин утаһанайнь гарасые тодорхойлхо лабораторинуудые бүхы хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдээр хангаха;

в) хонидой нооһо хайшалха, тэрэниие гүрэндэ тушааха үедэ пунктнуудта нооһоной шанарые шалгаха, классаарнь илгаха талаар тодорхой туһаламжа хүргэхэ, Улаан-Үдын нооһо угаадаг фабрикада нооһоной хэр зүбөөр абтадагые хинан шалгаха.

Нооһо хайшалалгын эхилтэр колхоз, совхозуудай хайшалалгын пунктнуудтахи оньһон техникые заһабарилхадань хэрэгтэй запасной часть, түхеэрэлгэнүүдээр хангаха, томодхогдоһон пунктнуудые эмхидхэхэдэнь али болохоор туһалха гэжэ «Сельхозтехникын» республикын нэгэдэлые (нүхэр Довгань) уялгална. Тиихэдээ ажахынуудые тошиилын дискнүүдээр, оньһон хайшануудаар, машинын нугархай валнуудаар түрүүшын ээлжээндэ хангаха тухай анхаралаа табиха байна. Хонидой нооһо хайшалха үедэ пунктнуудта техническэ харууһа хэхэ, хангаха талаар хэлсэхэ ёһотой.

Республикын Хүдөө ажахын министерство, аймгүйсэдкомууд, колхозуудай правлени болон совхозуудай дирекцинүүд ингэжэ уялгалагдана:

а) хонин һүрэг олоор үсхэбэрилдэг ажахынуудта нооһо хайшалалгын имагтал томодхогдоһон пунктнуудтаа эмхидхэхэ байна. Нооһо илгаха цехүүдые һайнаар түхеэрхэ, классировщигуудай болон лабораториин һайнаар хүдэлхэ эрхэ байдал бии болгохо;

б) энэ хүдэлмэриин эхилтэр колхоз, совхозуудай хонидойнгоо нооһо хайшалалгада, гүрэндэ нооһо тушаалгада хэр зэргэ бэлэдхэһэниие өөһэд хоорондонь шалгалсуулха, гүрэнэй шалгалта эмхидхэхэ;

в) хайшалагшадай бригадануудые хүдэлхэ хүнүүдээр гүйсэд бүридхэхэ, энээндэ гол түлэб механизаторнуудые табижа, хонидые хайшалха онол арга, дүршэлдэ һургаха, усалталгагүйгөөр хүдэлхэ техникын заабари шудалуулха. Ажалаа ёһоор мэдэхэгүй хүнүүдые хонидой нооһо хайшалалгада, нооһо илгалгада табижа огто болохогүй;

г) хонидой нооһоной хэр зэргэ хөөрэһэниие хараада абажа, хэзээ, ямар болзорто хайшалжа эхилхые ажахынуудай зоотехническэ болон ветеринарна комиссинууд тодорхойлхо зэргэтэй. Тиихэдээ нооһо хайшалалгые гол түлэб 15—20 үдэр соо дүүргэхээр хараалха байна;

д) томо хонидойнгоо нооһо хайшалжа дүүргээд, августын 10-һаа оройтонгүй үбэлэй эртын хурьгадай хүрьбэдхэ болоһон нооһо хайшалха ёһотой.

Классировщик гээшэмнай нооһо суглуулха, шанараарнь илгаха, һайнаар бүридхэжэ, нооһо угаалгын фабрикада ашажа ябуулха бүхы хүдэлмэриин түлөө харюусаха, хайшалалгынгаа пунктын ёһотойл технолог байха зэргэтэй.

Нооһо илгагшадые зүбөөр урмашуулхын тула бүхыдөө тушааһан нооһонойнь һайнаар илгагдаһан, ажахыдаа шанараарнь тодорхойлогдоод, нооһо угаалгын фабрикада абтахадаа илгаань хоёр процентһээ ехэ бэшэ байгаа һаань, классировщигуудта хүдэлһэн үе сооиь 200 түхэриг хүрэтэр нэмэлтэ түлөөһэ үгэхэ гэжэ колхоз, совхозуудта дурадхагдаа, зүбшөөгдөө.

Республикын Хүдөө ажахын министерство, Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станци, аймгүйсэдкомууд иимэ хүдэлмэри хэхэ гэжэ уялгалагдана:

а) байгша оной июниин 25 болотор аймагуудта хайшалагшадай конкурс үнгэргэхэ;

б) республикын хайшалагшадай конкурсые июль һарада Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда үнгэргэхэ.

Колхоз, совхозуудһаа нооһо тушаажа абахын тула фабрикын бүхы цехүүдые хаһа сагтань бэлдэхэ гэжэ нооһо угаадаг фабрикын директор В. И. Шигановые уялгалба. Нооһо тушаажа абаха талаар нёдондо үзэгдэһэн дутагдалнуудые усадхаха хэмжээ абаха, нооһо тушаагшадта хүдэлмэриин таарамжатай эрхэ байдал бии болгохо.

Бруцеллёз үбшэнэй хаа-яа дайралдадаг ажахынуудта нооһо хайшалалгын пунктнуудта хүдэлхэ бүхы хүнүүдтэ үбшэнһөө хамгаалха тарилга хэхэ гэжэ Буряадай АССР-эй Элүүрые хамгаалха министерство уялгалагдана. Нооһо хайшалалгын үедэ тэндэ хүдэлэгшэдые медицинскэ талаар һайнаар хангаха ёһотой.

Хайшалалгын пунктнуудай хүдэлмэрилэгшэдые соёлой болон ажаһуудалай талаар хангаха, хайшалагшадай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэмжээнүүдые зохёохо гэжэ аймагүйсэдкомууд уялгалагдаа.

Хонидой нооһо хайшалалгын хэр зэргээр үнгэргэгдэжэ байһаниие, мүн хайшалагшадай социалис мүрысөөнэй ябасые үргэнөөр харуулжа байха гэжэ республикын газетэнүүдэй редакцинууд, телевидениин болон радио-дамжуулгын комитет уялгалагдаа.

М. А. СУСЛОВ, К. Ф. КАТУШЕВ ҺУНГАГШАДТАЯА УУЛЗАБА

ТОЛЬЯТТИ. (Куйбышевска область. ТАСС). Химигүүд болон машина бүтээгшэдэй город бологшо Тольяттиин Автозаводской һунгуулиин округой һунгагшад РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Михаил Андреевич Сусловтай июниин 3-да уулзаба.

Депутадта кандидадай ажабайдал, ажал ябуулга тухай этигэмжэтэ нюур — Волжско автозаводой партийна комитедэй секретарь И. Н. Федюнин хөөрөө, коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй түлөөлэгшэдэй түлөө һунгалтын үдэр нэгэл һаналтайгаар дуугаа үгэхыень бүхы һунгагшадые уряалаа.

Удаань М. А. Суслов үгэ хэлэжэ, һунгагшадай зүгһөө халуунаар угтагдаа. РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дахин дэбжүүлжэ, ехээр хүндэлһэнэйнь түлөө тэрэ һунгагшадта халуун баясхалан хүргөө, энэ ехэ найдабариие харюулхын түлөө бүхы юумэ хэхэб гэжэ найдуулаа.

Союзна ба автономито республикануудай Верховно Соведүүдэй урда тээхи һунгалтануудһаа хойшо үнгэрһэн сагые шэнжэлхэдээ, совет арад Коммунис партиин хүтэлбэреэр коммунис байгуулалтада элитэ ехэ амжалтануудые туйлаа гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

Юһэдэхи түсэбтэ табан жэлдэ совет арадай дүүргэхэ зорилгонуудта М. А. Суслов үгынгөө нилээд ехэ хубиие зорюулаа. Хаа хаанагүй социалис мүрысөөн хүсэтэйгөөр дэлгэржэ, тэрээндэ хэдэн олон арбаад миллион ажалшад хабаадана гээд тэрэ хэлээ.

Удаань Коммунис партиин ба совет правительствын гадаадын политика тухай үгэ хэлэгшэ тогтоһон байна.

Автозаводской һунгуулиин округой һунгагшад коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө дуугаа нэгэн һаналтайгаар үгэжэ, гражданска уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ гэжэ этигэжэ байһанаа М. А. Суслов үгынгөө түгэсхэлдэ элирхэйлэн мэдүүлээ, шэнэ табан жэлэй түсэбые дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ ажалай ехэ амжалтануудые туйлахыень бултандань хүсөө.

* * *

Куйбышевта байха үедөө М. А. Суслов городые хараа, В. И. Ленинэй гэр-музейдэ ороо, «Росси» гэжэ шоколадай фабрикын хүдэлмэришэдтэй уулзаа. Тольятти городой шэнэ районд ошожо, 28-дахи һургуулине хараа, гурба мянга гаран автомобиль бүтээгшэдэй байдаг хамтын байрада ороо, электротехническэ заводой хүдэлмэришэд, инженер, технигүүдтэй уулзаа.

* * *

ГЕОРГИУ-ДЕЖ. (Воронежско область). Георгиу-Дежскэ һунгуулиин округой һунгагшад РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Константин Федорович Катушевтай июниин 3-да уулзаа. Городой транспортна организацинуудай, промышленна предприятинуудай, интеллигенциин түлөөлэгшэд, хүдөөгэй ажалшад Түмэр замшадай клуб соо сугларaa.

Этигэмжэтэ нюур — Георгиу-Дежскэ локомотивна депогой машинист-инструктор И. А. Капустин К. Ф. Катушевай ажабайдалай зам тухай хөөрөө, коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө һунгалтын үдэр нэгэн һаналтайгаар дуугаа үгэхыень һунгагшадые уряалаа.

Һунгагшадай зүгһөө халуунаар угтагдан К. Ф. Катушев үгэ хэлээ. Этигэл найдабари үзүүлһэнэйнь түлөө һунгуулиин округой ажалшадта тэрэ халуун баясхалан хүргэһэн байна.

Совет обществын морально-политическэ нэгэдэлые, парти ба арадай бата бэхи нягта жагсаалые, коммунистнуудай, мүнөө үе сагай революционно хүсэнүүдэй улам бэхижэжэ байгаа нэгэдэлые эли тодоор харуулһан КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ удха шанарые нүхэр К. Ф. Катушев тэмдэглээ.

Ехэ этигэл найдабари үзүүлһэнэйнь түлөө һунгагшадта үгынгөө түгэсхэлдэ үшөө дахин баясхалан хүргөөд, Коммунис партиин хэрэгтэ, арадай аша туһада алба хэлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулхаб гэжэ К. Ф. Катушев найдуулаа.

Воронежой областьдо байха үедөө К. Ф. Катушев КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүдтэй уулзаа, нютагай механическа заводто, Нововоронежско атомна электростанцида хүрөө. Лискинскэ районд тэрэ Георгиу-Дежскэ локомотивна депогой, «Лискинский» гэжэ совхозой, «Россия» колхозой хүдэлмэритэй танилсаа, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой шубуунай фермэдэ хүрөө.

СССР-эй Верховно Соведэй делегаци Замби орохоёо мордобо

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо С. Б. Ниязбеков түрүүтэй СССР-эй Верховно Соведэй делегаци албанай хэрэгээр Замби орохоёо июниин 3-да Москваһаа мордобо. Делегациин составта СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд А. Н. Аксёнов, Е. Я. Баркан, В. И. Большухин, А. И. Жалсараев оролсоно.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ А. П. Шитиков болон бусад делегациие Шереметьевскэ аэродром дээрэһээ мордохуулаа. Замбиин Республикаһаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд П. Д. Ф. Лусака мордохуулагшадай дунда байлсаа.

(ТАСС).

Эб найрамдалай программа бэелүүлэгдэнэ

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Будапештэдэхи ассамблейн дүнгүүдтэ зорюулагдажа, Эб найрамдал хамгаалха Совет комитедэй Президиумэй үргэн заседани Москвада болоо.

Ассамблейн хүдэлмэри ба тэрэнэй шиидхэбэринүүд тухай ВСМ-эй Президиумэй гэшүүн академик Е. К. Фёдоров хөөрөө.

Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин комитедүүдэй, Африкан нэгэдэлэй организациин түлөөлэгшэд, дайн байлдаанда эсэргүүсэн США-да эмхидхэгдэдэг демонстрацинуудта хабаадагшад ассамблейн хүдэлмэридэ анха түрүүн хабаадаа гээд ВСМ-эй генеральна секретарь Ромеш Чандра тэмдэглээ. Эб найрамдалай түлөө хүдэлөөндэ газар дэлхэй дээрэ улам бүри олон хүн хабаададаг боложо байна гээд үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

Мүнөө үедэ ээрхэг түримхэй хүсэнүүдтэй тэмсэхэ зорилгонуудые тодорхөйлһон ассамблейн манифестые эб найрамдалай тала баридаг совет хүнүүд хүсэдөөр дэмжэнэ. Эб найрамдалай хэрэг бэхижүүлхын түлөө совет арад саашадаашье тэмсэхэ гээд баталан абтаһан резолюци соо хэлэгдэнхэй.

Эб найрамдал хангаха, уласхоорондын харилсаа холбоо хүгжөөхэ талаар КПСС-эй XXIV съездын табиһан түүхэтэ программа ВСМ-эй ассамблей дээрэ хүсэдөөр дэмжэгдээ гээд комитедэй Президиум һаналаа ханангяар тэмдэглээ.

(ТАСС).

ЕХЭ ДЭБЖЭЛТЫН ОРШОН БАЙДАЛДА

УЛААН-ҮДЭ

ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНО РАЙОН. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, ажалшадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй депутадта кандидат КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, партиин Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь **Андрей Урупхеевич Модогоев** һунгагшадтаяа уулзаба.

Республикымнай Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй кузнечнэ цехэй, капитальна барилгын таһагай хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй ба алба хаагшадай коллектив нүхэр Модогоевой кандидатурые республикынгаа засаг түрын дээдын органдо депутадаар дэбжүүлһэн юм. Тэдэнэр заводойнгоо парткомой политһуралсалай кабинедтэ сугларһан байна. Түрүүн ЛВРЗ-гэй парткомой секретарь В. А. Уланов суглаа нээхэдэ болохоо байһан Соведүүдэй һунгалтанууд тухай тогтожо, орон доторнай энэ политическэ шухала хэрэгтэ үргэнөөр ябуулагдажа байһые тэмдэглээ. Һүүлдэнь депутадта кандидадай этигэмжэтэ нюур, заводой кузнечнэ цехэй технолог нүхэр Линейцев А. У. Модогоевой ажалай намтар тухай хөөрэжэ үгөөд, тэрэнэй түлөө һунгалтын үдэр нэгэн хүн мэтэ дуугаа үгэхые уряалба. Заводой инженернүүд, хүдэлмэришэдэй зүгһөө нүхэд Жеребенкин, Филатов, Максимова, Белоглазов хэдэ хэдэн захилнуудые кандидадта дамжуулба, мүн заводой директор, мүн лэ БурАССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат **Анатолий Семёнович Асеев** заводойнгоо шэнэ табан жэлэй түсэб болон шиидхэгдэхэ бусад асуудалнуудаар хөөрэжэ үгөө.

Эсэстэнь А. У. Модогоев үгэ хэлэхэдээ, арадай һунгамалнуудай, мүн өөрынгөө ажалшадай этигэл найдабариие харюулхын, партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй оролдохо байһан тухай найдуулаа.

Г. БЕРДНИКОВ.

* * *

Октябрьска район. Улаан-Үдын Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай соёлой байшанда һаяхан хүдэлмэришэд олоороо сугларба. Юуб гэхэдэ, энэ үдэр Октябрьска һунгуулиин 796-дахи округһоо РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат **Бато Семёнович Семёновтой** уулзалга үнгэргэгдэхэ байгаа бшуу.

Суглаанай түрүүлэгшэ Октябрьска райсоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Э. А. Антакшинова консервын заводой профсоюзна комитедэй түрүүлэгшэ М. С. Астаховта үгэ үгөө. Нүхэр Астахов Бато Семёнович Семёновой ажалай намтар тушаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөөд, нэгэ хүн шэнгеэр дуугаа үгэхыень уряалһан байна.

Удаань партийна организациин секретариин орлогшо Н. Б. Банзаров, мелькомбинадай хүдэлмэришэн А. А. Сурагеев, КПСС-эй Октябрьска райкомой секретарь А. Д. Чукаев болон бусад үгэ хэлэхэдээ, шэнэ һургуулинуудые, соёлой байшан, больница, байрын гэрнүүдые олоор барюулха хэрэгтэ туһаламжа үзүүлхэ дурадхал оруулһан байна.

Депутадта кандидат Б. С. Семёнов һунгагшадай оруулһан һанамжа дурадхалнуудые хараадаа абаха тухайгаа мэдүүлээ.

М. АЛТАЕВ.

ХЭЖЭНГЭ

Хэжэнгэ тосхоной соёлой байшанда хүн зон олон сугларанхай. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Хэжэнгын һунгуулиин 91-дэхи округһоо дэбжүүлэгдэһэн КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь **Валентин Фёдорович Лысовтэй** уулзалгада зорюулагдаһан һунгагшадай суглаае аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Г. С. Сангадиев нээжэ, этигэмжэтэ нюур—Хэжэнгын совхозой парткомой секретарь Б. Н. Жамбаловта үгэ үгэбэ.

Этигэмжэтэ нюур депутадта кандидадай ажалай, ажабайдалай намтар тухай сугларагшадта тодорхойгоор хөөрэжэ үгөөд, һунгалтын үдэр нүхэр В. Ф. Лысовэй түлөө дуугаа үгэхэеэ һунгагшадые уряалба. Суглаан дээрэ Хэжэнгын дунда һургуулиин директор Б. С. Содномов, найман жэлэй интернат һургуулиин директор Д. Г. Баяртуев, заһабарилга-барилгын участогай директор С. Е. Жигмытов үгэ хэлэжэ, депутадта кандидадта хэдэн захил дамжуулба.

Сугларагшадта халуунаар угтагдажа нүхэр В. Ф. Лысов үгэ хэлээ.

Тэрэшэлэн Худанай леспромхозой модошод Сулхара тосхондо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Худанай һунгуулиин 12-дохи округһоо дэбжүүлэгдэһэн Худанай совхозой ахалагша хонишон **Надежда Ринчинимаевна Раднаеватай** уулзаһан байна.

Р. ЦЫМПИЛОВ.

ТҮНХЭН

Туранай совхозой хүдэлмэришэд, алба хаагшад соёлойнгоо байшанда олоороо сугларба. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Түнхэнэй һунгуулиин 124-дэхи округһоо дэбжүүлэгдэһэн республикын радио дамжуулгын болон телевидениин комитедэй түрүүлэгшэ **Цыремпил Цыдыповнч Митыповтэй** уулзаба.

Уулзалгада зорюулагдаһан суглаае КПСС-эй райкомой хоёрдохи секретарь П. А. Фалилеев нээжэ, этигэмжэтэ нюур, Ахын экспедициин партийна организациин секретарь В. А. Ананинда үгэ үгөө. Тэрэ сугларагшадта Ц. Ц. Митыповэй намтар тухай хөөрөөд, нэгэн хүн шэнгеэр дуугаа үгэхыень уряалаа.

Үгэ хэлэһэн һунгагшад В. Д. Арабжаев, Р. И. Криворушенко, пенсионер С. Д. Арданов, Т. И. Грачева гэгшэд Моондо тосхоной холошье һаань, телевиденитэй, 8 жэлэйнь һургуулие дунда болгохо, зайн галай утаһые Туранһаа саашань Моондо хүргэхэ асуудалнуудай шиидхэлгые хурдадхаха талаар депутадай эрхэ нүлөө хэрэгтэй гэжэ мэдүүлээ.

Депутадта кандидат Ц. Ц. Митыпов һунгагшадтаа иимэ үндэр этигэл найдабари үзүүлһэндэнь баяр хүргөөд, захяа хэрэгыень бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө оролдохоб гэжэ найдуулаа.

Ш. БАЙМИНОВ.

АГИТПОЕЗД АЯНДА ГАРАБА

Үсэгэлдэр Улаан-Үдэ станцнһаа юрэ бусын поезд аян замдаа гараба. Тэрэнэй пассажирнууд — партиин областной комитедэй агитбригада болоно. Тэдэнэй дунда хотын түрүү предприятинуудай уран һайханай бүлгэмдэ хабаадагшад, пропагандистнууд, элидхэлшэд болон лекторнууд бии.

Агитпоездын коллектив Сэлэнгын аймагай Тельманэй, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай, Зэдын аймагай «Мир» колхоз, Борьёогой, Октябриин совхозуудай, Хяагтын аймагай холын гүүртэ, отарануудай хүдэлмэришэдэй дунда нийтэ ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха, концерт харуулха байна. Тиигэжэ эдэнэр районуудай партийна организацинуудай партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй материалнуудые арад зондо тайлбарилжа үгэхэдэнь, РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй Верховно Соведүүдэй, мүн нютагай Соведүүдэй һунгалта үнгэргэхэдэнь өөһэдынгөө туһаламжа үзүүлхэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: агитпоезд аян замда гарахын урда тээ.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДТА КАНДИДАДУУД

МАКСИМОВ Логей Андриянович, Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой түрүүлэгшэ, Түнхэнэй һунгуулиин 126-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат.

БАДИЕВ Александр Алексеевич, КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь, Тохойн һунгуулиин 118-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат.

КОРАБЛЕВ Аркадий Иванович, «Забайкаллес» комбинадай начальник, Горхоной һунгуулиин 68-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат.

ЦЫБЕНОВА Дулма Чимитовна, Яруунын аймагай «Коммунизм» колхозой ахалагша хонишон, Эгэтын һунгуулиин 61-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат.

КАЧИН Михаил Данилович, Кабанскын аймагай Мысовая станциин локомотивна депогой машинист-инструктор, Бабушкинска һунгуулиин 89-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат.

МИРОНОВ Ким Дмитриевич, Буряадай хүдөө ажахын институдай ректор, Горьковско һунгуулиин 14-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат.

ЗИНЧЕНКО Иван Павло... КПСС-эй Буряадай обкомо... дөө ажахын таһагые даа... Зырянска һунгуулиин 111-д... округһоо Буряадай АССР-... Верховно Соведэй депута... кандидат.

КПСС-эй XXIV СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

ТЭЖЭЭЛЭЙ АСУУДАЛ ЯАЖА ШИИДХЭХЭБ?

Партиин XXIV съездын хараалһан асари ехэ түсэбүүдые бэелүүлхэ талаар республикымнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда нилээд харюусалгатай зорилго табигдана. Энэ табан жэл соо мяха абалга 35 процент, һү—17 процент, үндэгэ—32 процент, нооһо — 1,5—2 дахин дээшэлүүлхэ түсэб табинхайбди.

Тус асуудал яажа шиидхэгдэхэ ёһотойб, ямар аргаар хараа түсэбүүдээ бэелүүлхэ гээшэбибди? Энээндэ нэгэл харюу бии—нэн түрүүн үбһэ тэжээлэй асуудалда гол анхарал хандуулагдаха болоно.

Энээн тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: **«Адууһа малаа бардам хүрэхэ тэжээлээр хангаха хэрэг түргэнөөр бүтээхэ гээшые шухалын шухала зорилго гэжэ тоолохо. Ниитынгээ малые, тэрэшэлэн колхозниигуудай болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй хубиин малые тэжээлээр хүсэд хангахын тула үбһэ бүри ехээр сабшажа абаха, силос дараха, үбһэнэй гурил, корнеплод гэхэ мэтые бэлдэхэ. Илангаяа уһалагдадаг, хатаагдаһан намаг газарай ургасыень дээшэлүүлһэнэй ашаар кукурузын, ешмээнэй, обёосой, ороохото-бобово ургамалнуудые ехээр ургуулха. Олон жэлэй ногоонуудай тарилга үргэдхэжэ, ургасыень дээшэлүүлхэ»...**

Хэдэн жэлэй ажаглалтада түшэглэн, тэрээнһээ үндэһэлэн иимэ зорилгын манай республика дотор урдань хэр зэргэ бэелүүлэгдэдэг байһан тухай тобшохоноор хэлээд, саашанхи хараа түсэбүүд, хэгдэхэ ажал хүдэлмэри дээрэ тогтохо хүсэлэнтэйб. Эдэ һанамжанууд жэл бүри олошоржо байгаа ниитынгээ малые бардам хүрэхэ үбһэ тэжээлээр хангаха хэрэгтэ туһа үзүүлхэ гэжэ һанаха байнаб.

Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада энэ талаар зарим тэды алхам хэгдээ юм. Жэшээнь, шэмэ шүүһэтэй, бүхы малай эдихэдэ таарамжатай, элдэб химическэ бодосуудаар элбэг тэжээлэй брюквэ-куузику тарижа эхилээбди. Мүнөө тэрээнэй тарилгын талмай 4 мянган гектарһаа үлүү гаранхай. Үбһэ ногооной үндэр ургаса абахын түлөө герасимовска хүдэлөөнэй заншалые һэргээхэ талаар зарим нютагуудта үүсхэл үргэдэнэ, сабшалан, тариалан дээрэ хэгдэхэ культурно-техническэ хүдэлмэриин хэмжээн нилээд дээшэлнэ.

Гэхэтэй хамта, тэжээлэй асуудал алишье талаараа — хэмжүүрэйнгээшье, шанарайнгаашье—хангалтагүй, мүнөөдэрэй эрилтэдэ хүсэд харюусанагүй гэжэ мэдэрхэ ёһотойбди. Энээниие эли тодоор гэршэлһэн жэшээ дээрэ тогтое: 1970—71 оной үбэлжэлгые манай ажахынууд 57,5 процент үбһэ тэжээлээр хангагдангүй угтаһан байна. Тиихэдэ бүдүүн тэжээл 68 процент, шэмэтэ—50,6 процент, таряа талханай зүйл—51.3 процент бэлэдхэгдэһэн байна.

Энээнэй гол шалтагааниинь иимэ: нуга сабшалан дээрэһээ үбһэ бага хуряанабди, мүн тарималшье ургамалнууд үндэр ургаса үгэнэгүй бшуу. Үбһэ тэжээлэй дуталдадаг ушарһаа ниитымнай малай ашаг шэмэнь ехээр дээшэлнэгүй. Хэрбээ нёдондо жэл Буряадай хүдөө ажахын институдай «Байкал» племхоздо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 4681 килограмм һүн haагдаһан байбалнь, республикын колхоз, совхозуудта оройдоол 1682 килограммаар жэгдэрээ юм. Энэ сасуулалгые тайлбарилһанай хэрэггүй: үбһэ тэжээлээр элбэг газарта мал ажалай продукциин үлүү ехэ абтадагынь элитэ бшуу.

Мал ажалай түрүүшүүлэй, мүн зарим түрүү ажахынуудай туйлаһан үрэ дүнгүүдые хаража, тон нарин нягтаар шэнжэлээд байхада, иимэ бодол түрэнэ: ниитынгээ малые бардам хүрэхэ үбһэ тэжээлээр хангажа шадабал, ашаг шэмыень 1,5—2 дахин дээшэлүүлхэ аргатай байнабди, дээшэлүүлхэ ёһотойшье гээшэбди. Манай экономическа ба байгаалиин эрхэ байдалые харадаа абажа, тэжээлэй асуудал амжалтатай шиидхэхэ хоёр арга нүхэсэл бии юм. Нэгэдэхинь, **таригдадаг ургамалнуудай ургасые эрид шууд дээшэлүүлхэ;** хоёрдохинь, **нуга сабшалангаа үндэһөөрнь һайжаруулха.**

Таряа талха, силос, корнеплод, зелёнко ба олон жэлэй ногооной үбһэгүйгөөр малые зоотехническэ заабариин ёһоор, элдэб бодосуудаар элбэг тэжээлээр хангахань бэрхэтэй гээшэ. Тиимэ болохолоорнь, **тариалангай газарай 30 процентые** ээлдэг таримал ургамалнууд тэжээлэй хэрэглэмжын 70 процентые үгэнэ бшуу. Тэрэнэй 20—22 процентнь имагтал ороохо тарянда хүртэнэ. Адууһа малай ашаг шэмые дээшэлүүлхын тула энэ табан жэлэй он бүхэндэ 450—500 мянган тонно ороохо таряан малай тэжээлдэ гаргашалагдахаар хараалагдана гэхэ гү, али мүнөө үеынхиһөө 2—2,5 дахин ехэ болоно.

Ушар тиимэһээ, ороохо тарянай ургасые колхоз, совхоз бүхэндэ дээшэлүүлхэ зорилго КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд дотор табигданхай. Ороохо тарянай ажахы гээшэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин «хүндэ промышленность» гэжэ дэмы нэрлэгдэнэгүй.

Манай республикын мүнөөдэрэй байдал хаража үзэхэ болоо һаа, ехэл биирагүй—гектар бүриһөө дунда зэргээр оройдоол 8—9 центнер таряа хуряанабди. Энээнэй гол шалтаг юуб гэхэдэ, агротехническэ заабаринууд һулаар сахигдана, тэрэ хазагайруулагдана, урэһэнэй ажахы муугаар эрхилэгдэнэ, севооборотуд научна үндэһэ һууридa түшэглэн хубаарилагданагүй. Арад зоной эрилтые, ниитынгээ малые ороохо тарягаар хангахын тула республикын колхоз болон совхозууд дунда зэргээр гектар бүриһөө 13—14 центнер ургаса абаха ёһотой.

Иимэ арга боломжо мандa бии гү? Биил даа! Энээниие түрүү ажахынуудай, эрхим бригадануудай дүй дүршэл, туйлаһан үрэ дүн элеэр гэршэлжэ үгэнэ. Жэшээ болгон, Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозые дурдая. Эндэ 1970 ондо 3861 гектарһаа дунда зэргээр гектарай 20.9 центнер ороохо таряан абтанхай. Тиихэдэ энэл аймагай «Родина» колхозой таряашад 5669 гектарай тус бүриһөө 19,8 центнер таряа ургуулаа юм. Харин аймагай бүхы тарилгын газарай гектар бүриһөө 12.7 центнер таряан суглуулагдаа.

Үгышье һаа, сасуулхада урмашамаар нэгэ жэшээ харуулая. Тэрэл Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой Нефодий Степанович Игумновай хүтэлбэрилдэг тракторна бригадынхид үнгэрэгшэ жэлдэ 1578 гектарай тус бүриһөө дунда зэргээр 22,7 центнер таряа хуряажа абаа гэхэ гү, али энэнь республикын дүнгүүдһээ 2,5 дахин ехэ болоно. Байгаалиин тон адли эрхэ байдалтай байгаашье һаа, иимэ тогтуурингүй, тад хоёр ондоо дүнгүүдэй гол шалтагааниинь хадаа, газар ажалаа баһал хоёр ондоогоор эрхилһэнһээ дулдыдаһыень тэмдэглэхэ ёһотой.

Малай хоолдо ехэнхи хубииень хэрэглэгдэдэг обёос ешмээн хоёрой тарилгада бага анхарал хандуулагдана. Эдэ ургамалнууд имагтал тон һүүлдэ, ямаршье үтэгжүүлгэ оруулагдаагүй полинуудта таригдадаг заншалтай. Һүүлэй жэлнүүдтэ обёос ехээр таридаг болоошье һаа, үндэр баян ургаса абажа шаданагүйбди. Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин гаргаһан «Укосный-550» гэжэ ута һолоомотой, үндэр ургаса үгэдэг обёосой сортые хаа хаанагүй тарижа эхилбэл, малай тэжээлдэ нилээд ехэ нэмэри оруулха байнабди.

Шэмэтэ бодосуудаар элбэг ешмээн гээшэ манай нютагта үшөөл багаар таригдана. Ешмээн үндэр ургасашье үгэдэг, мүн баһа ган гасуурта нилээд тэсэмгэй ургамал юм. Аргаяа барагдахадаа, малдаа сэбэр шэниисэ эдюулхэ саг болодог. Харин тэрэнэй орондо ешмээн ехээр тарибал, ажахынуудта олзотойшье, малайшье эдихэдэ үлүү шэмэтэй байха зэргэтэй.

Тариан ажалда эрдэм ухаанай туйлалтануудые ба түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ гээшэ, айхабтар ехэ удха шанартай юм. Тиихэдэ тариалангай газар элдэб янзаар үтэгжүүлхэдэ амжалта туйлагдагынь, ургасын эрид дээшэлдэгынь бултанда мэдээжэ бшуу. Республикамнай жэлһээ жэлдэ минеральна үтэгжүүлгэ абалгаяа ехэдхэнэ. Энэ табан жэлэй хугасаа дотор 150—160 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ жэл бүхэндэ абажа байхабди. Энээнэй ашаар нилээд ехэ тариалан үтэгжүүлэгдэхээр хараалагдана.

Тиихэдэ минеральна үтэгжүүлгэ зүб мүрөөр, хаһа саг соонь хэрэглэхэ, научна ёһоор хубаарилха гээшэ үндэр баян ургаса абалгын гол нүхэсэлынь болоно. Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын полинууд дээрэ үнгэрэгдэһэн туршалгын ёһоор, паар дээрэ таригдаһан тарянай гектар бүхэндэ 10—15 килограмм фосфор оруулхада, ургаса 1,5—4 центнерээр дээшэлһэн байха юм. Намар үтэгжүүлэгдэһэн полиин ургаса хабарайхида орходоо жиирээл 1,5—2 дахин дээшэлдэг гэжэ мэдээжэ болонхой.

Тариалан, сабшалан уһалха гээшэ үндэр ургаса абаха гол шухала нүхэсэлынь гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ ёһотой. Энээниие гэршэлһэн нэгэ иимэ баримта дурдая. Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо Евлампий Павлович Бутаковой звено 1970 ондо 180 гектарга шэниисэ тарияад, тэрэнээ уһалаа. Эндэһээнь хамтадаа 5760 центнер тариан хуряагдаа гэхэ гү, али гектарай 32 центнер болоhон байна. Тиихэдэ Бэшүүрэй аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой луговод Иван Васильевич Перелыгин 30 гектар уһалагдаһан сабшалан дээрэһээ 1416 центнер үбһэ сабшаа. Энэнь дунда зэргээр гектар бүхэндэ 47,2 центнер хүртөө бшуу. Иимэ жэшээнүүд нютаг нютагта олон бии.

Тэжээлэй асуудал шиидхэхэ хэрэгтэ зелёнко ехэхэн үүргэ дүүргэхэ байна. Тиимэһээ республикымнай ажахынуудта горитойхон талмайда энэ ургамал таригдадаг болоо гээшэ. Гэбэшье зелёнкын үндэр ургаса абадаг болоодүйбди гэжэ сэхэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Агротехническэ таарамжатай зохид болзорто, һайнаар элдүүрилэгдэһэн газарта таригдаһан зелёнко гектарай 40—50 центнер ургаса үгэдэг юм. Илангаяа июниин эсэс багаар таригдажа, июль—август һарануудай хура бороодо дайрагдаһан зелёнко үндэр ургаса үгэхэнь дамжаггүй, үгэдэгшье гээшэ.

Зелёнко сулаар тарихын орондо, тэрэниие горохтой гү, али викэтэй холижо тарихада, ногооной ургасашье дээшэлдэг, мүн тэжээлэйньшье шанар эли бодо һайжардаг юм. Сортучастогуудай һүүлшын жэлнүүдэй үрэ дүнгүүдые хаража үзэхэдэ, холижо зелёнкодо таригдаһан ороохото ургамалнууд гектарай 120—160 центнер ногоон намаа набша үгэжэ, га бүриһөө 38—57 центнер үбһэн хуряагдаһан байна.

Республикын колхоз, совхозуудта 390 мянган гектар нуга сабшалан, 1,3 миллион гектар бэлшээриин газар бии юм. Энээниие ондоогоор тайлбарилбал, нэгэ толгой малда 4,3 га тэжээлэй талмай, тэрэ тоодо 3,7 гектар бэлшээри хүргэнэ гээшэ.

Тиигэбэшье бидэ газартаа эзэн ёһоор хандаанагүйбди гэхэдэ алдуу болохогүй. Сабшалан ба бэлшээриин газарай 90 мянган гектарынь намагтай, 50 мянган гектарһаа үлүүнь шугы бургааһанда дарагдашанхай, 30 мянган гектарынь болдог дэгнүүлээр хушагданхай.

Сабшалан һайжаруулха талаар һүүлэй жэлнүүдтэ зохисотой хэмжээнүүд абтана гэбэшье, ниитын малда элбэг дэлбэг үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ шаданагүйбди. Энэ асуудал амжалтатай шиидхэхын тула сабшалан ба бэлшээри иимэшүү маягтайгаар һайжаруулагдаха ёһотой: **газар үтэгжүүлхэ элдэб дүй дүршэл һэргээхэ; тэжээл бэлэдхэхэ бүхы хүдэлмэри оньһожоруулха; намаг хатааража, жэжэ бороложо бургааһа үгы хэжэ, сабшалан үндэһөөрнь һайжаруулха; культурна бэлшээри байгуулха.** Имагтал эдэ хүдэлмэринүүдые эршэмтэй ябуулбал, сабшалан дээрэһээ гектарай дунда зэргээр 12—13 центнер үбһэ абажа шададаг болохобди.

Энэ табан жэл соо республика доторнай 100 мянган гектарай сабшалан үндэһөөрнь һайжаруулагдаха, 20 мянган гектар уһалиг газар хатаагдаха, уһалалгын түхеэрэлгэнүүд заһабарилагдаха, шэнээр баригдаха, тэдэнэй уһаар хангалга эрид һайжаруулагдахаар хараалагдана. Энэ айхабтар ехэ, хүндэ хүшэр хүдэлмэришье һаа, һүүлэй һүүлдэ гаргашаяа үлүүлэн харюулдаг юм. Жэшээнь, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахы үнгэрэгшэ табан жэл соо бүхы сабшалангайнгаа ургаса гектарай 11,5 центнерһээ 19 центнер хүрэтэр дээшэлүүлһэн байна.

Эндэ жэл бүри нилээд ехэ талмай дээрэ культурно-техническэ хүдэлмэри хэгдэнэ, сабшалан һайса уһалагдана, органическа ба минеральна үтэгжэл һайса оруулагдана. Уһалагдаагүй, гансал наг шэбхэ тараһан сабшалан гектарай 17—20 центнер ургаса үгэнэ. Харин хоёр-гурба дахин уһалхада, ургасань 50—60 центнертэ хүрэнэ. Энэ ажахын Спиридон Алексеевич Каратуевай звено 230 гектарһаа га бүриин 34,3 центнер үбһэ хуряажа абаа.

Энэ жэшээ юу харуулнаб гэхэдэ, газартаа эзэн ёһоор хандажа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэдэ, ниитын мал һүрэг үбһэ тэжээлээр гүйсэд хангагдажа, тоо толгойньшье олошоржо, элдэб продукци абалгашье дээшэлнэ бшуу.

Ц. ГАЛСАНОВ,
Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин научна хүдэлмэрилэгшэ, экономикын эрдэмэй кандидат.

ЭРМЭЛЗЭЛ ЕХЭТЭЙ БАСАГАН

— Би заводто үнинэйб. Олохон хүниие ажал дээрэнь харадагби. Хэн ямар һургуулитайб, ниитын газарта ямараар ябадаг бэ, эрмэлзэл зоригоор хэр бэ—эдэнь хүрэһөөр лэ харагдаадхидаг. Зариман ажалай дүүрэхые хүлеэжэ ядажа байха. Зай, сүлөө ороод юу хэбэ ааб гэхэдэш, уһанда орохоёо ошохо, зайха, сэхынь хэлэхэдэ, сүлөө сагаа хэндэшье хэрэггүйгөөр үнгэргэдэг даа. Харин нүгөөдэ зариман минута бүхэнөө гамнадаг, ниитын хэрэгтэ хабаадаха, һураха, түрэлхидтөө, нүхэдтөө туһалха, олоной тулада оролдодог,—гэжэ «Теплоприбор» заводой механическа цехэй мастер Ефим Фёдорович Алемасов Дарима Алексеевна Баранникова тухай асуухадамнай, холоһоо хөөрөөгөө эхилээд, иигэжэ үргэлжэлүүлбэ:—Даримын үгы байгаа һаань, хүрэһөөр лэ мэдэгдэдэг. Ямар эдэбхи үүсхэл гаранаб, ямар мүрысөөн болоноб, тэндэ Дарима түрүүшынхидэй зэргэдэ харагдаха, тэдэ бүхы хэмжээ ябуулганuудай үүсхэлшэн болодог. Тиимэл хадань, манай заводой хүдэлмэришэд Даримадаа дуратай гэжэ һанадагби...

1966 ондо дунда һургуули дүүргээд, «Теплоприборто» хүдэлхөөр ерэһэн залуухан басагые токариин мэргэжэлдэ һургаһан Ефим Фёдорович Алемасовай тиигэжэ хөөрэхэдэ, түргэн танилсаха, уулзаха гэжэ шиидээ һэмди.

Даримын станок үүдэн тээһээ хоёрдохинь байба. Энэ механическа цех соо нилээд олон хүн хүдэлнэ. Булта сүлөөгүй, минута бүхэниинь эндэ үнэтэй.

— Харана гүт, ямар шударгы бэрхээр ажалланаб! Нюдэнэйнь ондоо юумэндэ сүлөөгүй байхада, гарнуудынь тэрээхэн станогоо ябуулна аабза? Тошиилдожо байгша деталиинь орёохон, табадахи разрядай мэргэжэлтын хэдэг юумэ байха,—гэжэ Ефим Фёдорович байра дээрээ зогсоон, түр зуурахан Даримын хүдэлхые һайхашаан харана.

— Танай шаби бээ?

—Тиимэ даа, минии һурагаһан!

Наһажаал мастер урматай. Тэбхэр табан жэлэй саада тээ Улаан-Үдын № 46 һургуулида 11-дэхи класс дүүргэгшэдэй уряагаар ошожо, өөрынгөө мэргэжэл тухай, завод тухайгаа хөөрөө һэн. Тиихэдэ хүхэхэн платитай, богонихон үһэндөө сагаан лентэнүүдые уяһан, долонгир харасатай нэгэ буряад басаган Ефим Федоровичто дүтэлөөд: «Заводтотнай ошоходо болохо гү, хараха дуратайб»,—гээ һэн. «Ерээрэй»,—гэбэ тэрэнь. Тиигэһэнэй һүүлээр тэрэ басаган заводто ерэжэ хараһан байгаа. Һүүлдэнь, һарын үнгэрһэн хойно, завкомой түрүүлэгшэ гэнтэ Даримые хүтэлөөд, Ефим Фёдоровичто ерэжэ: «Энэ танай танил басаган заводто хүдэлхэнь. Һургаха болоболта даа!»—гэхэдэнь, тэдэ хоёр үнинэй танилнууд уулзаа бэлэй.

— Мүнөө Дарима гурбадахи разрядай токарь болонхой, үнинэй бэеэ даанхай ааб даа. Разрядаа дээшэлүүлхын тула шалгалта гаража байна, —гэжэ мастер урмашангяар яриба.

— Даабаряа ходо 130—140 процентдэ хүргэдэг, үнгэрэгшэ табан жэлэйнгээ түсэбые 1970 оной ноябриин 1-дэ дүүргээ һэн. Заводоймнай түрүүшүүлэй нэгэн гээшэ.

Арадай Кандидадуу...

Үдэшэлэн Дариматай ... клубта уулзабабди. Комсомо... суглаан дээрэ хүдэлмэриш... зунай амаралта яажа үнгэр... хай хөөрэлдэбэ. ВЛКСМ-эй Бу... обкомой, заводой комитедэй ... Дарима Баранниковагай дура... энэ харюусалгатай хэрэгые ... молшууд шефтээ абанхай. ... амаралтын лагерьнуудые, ... орондоо дуратайшуулай ... эмхидхэдэг, хүн бүхэнэй ама... бэедээ туһатайгаар үнгэргэхэ... харалсадаг, туһалдаг байна.

Харин Дарима өөрөө ... бэлдэхэ. Тэрэ Зүүн-Сибиря... логическа институдай дүрбэд... сые дүүргэхээ ябана. Үдэшэ... радаг юм. Хоёр жэл болоод, ... нер-технолог болохо.

Залуу ябахадаа сэнгэжэ, ... жэ ябаха, наада зугааһаа ... гэжэл оролдодог хүнүүд бии. ... гэнтэ мэдэхэдээ, тэрэ «гоёор» ... гэһэн сагаа эрьежэ хараха... һанайнгаа эгээл үнэтэй хай... һые хиида хаяһан байжа, ... ха. Сагнай иимэ нэгэ гэнэт... Тэрэ оройдоо гэдэргээ бус... Энээниие Даримын гэртэхин ... гаһаань тэрэндэ ойлгуулһан ... Хойто эсэгэнь модошо дар... эжын хилээмэнэй заводто ... «Хүн болохын тула хүдэлм... ёһотой» гэһэн гурим ёһо ... лэдэ хуули болонхой. Табада... мадахи классуудта һуража ... Даримын дүүнэр номдоо ... бэрхэнүүд.

«Адуунай дундаһаа хүлэг ... хүнүүдэй дундаһаа баатар ... даг» гэжэ хэлсэгшэ. Дарима Б... никова мүнөө үе сагаймнай ... хүнүүдэй нэгэн шуу. «В. И. Л... 100 наһанай ойн жэлдэ эрхи... дэлһэнэйнгөө түлөө», «Прибор... гын министертвын отличник» ... значогууд, «Ажалай шэн га... түлөө» гэһэн медаль энээхэ... гурбатай басаганай энгэртэ ...

Гансал ажалдаа түрүү байһа... түлөө бэшэ, мүн нүхэдэйнгөө ... хүндэтэй, ниитын хэрэгтэ ор... той, холо ошохо эрмэлзэлтэй, ... этигэл найдабариие сохом ха... шадаха хадань, «Теплоприбор» ... дой хүдэлмэришэдэй, инженер... ническэ хүдэлмэрилэгшэдэй ... хаагшадай коллектив Дарима ... сеевна Баранниковае Буряад... республикын Верховно Совед... путадта кандидадаар дэбжүү... жэ ойлгоо һэмди.

Болохоёо байгша һунгалт... нүхэр Д. А. Баранниковагай ... манай хүнүүдэй нэгэ һанал... дуугаа үгэхэ байһанда батаа... гэнэбди.

Д. ЭРДЫН...

ГУРБАН ЖЭЛ ХАХАД СОО ДҮҮРГЭХЭБ

Максар Бадмаевич Бардуев Хоринн леспромхозой түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн юм. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг участогай коллектив байгша оной түрүүшын 4 һара соо түсэбһөө гадуур 4700 кубометр модо бэлдэжэ, оронойнгоо барилгакуудта эльгээһэн байна. Наймадахи табан жэлэй туршада ажалдаа эрхим амжалта туйлаһанайнгаа түлөө Максар Бадмаевич һаягаа хан Ленинэй орденоор шагнагдаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. Б. Бардуев.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

Партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүд оронoймнай ажалшадай үмэнэ ехэ зорилгонуудые табяа. Промышленна продукци урда табан жэлэйхиһээ 36—40 процент ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг болохонь. Энээниие бодото дээрэнь бэелүүлхын тула, завод, фабриканuудай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлхэ болоно.

Манай «Теплоприбор» заводой хүдэлмэришэд үйлэдбэриингөө арга боломжонуудые хүсэдөөр хэрэглэхэ, шэнэ онол арга, оньһон техникэ үргэнөөр нэбтэрүүлхые эрмэлзэнэ. Энээнэйл ашаар ажалай бүтээсые дээшэлүүлжэ, һайн шанартай продукци улам ехээр гаргаха болонобди.

Манай заводто бүтээгдэһэн приборнууд дэлхэйн олохон гүрэнүүдтэ эльгээгдэжэ, үндэр сэгнэлтэдэ хүртэдэг болоһоор үнинэй.

Минии хүдэлдэг механическа цехэй коллектив һара бүри даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ байдаг. Цехтэмнай дүй дүршэлтэй болоһон, ажалша бэрхэ токарь, слесарьнууд олон юм. Александр Леонидович Меньшиков заводоймнай эрхим токарьнуудай нэгэн гэжэ тоологдодог. Энэ нүхэрнай үнгэрһэн табан жэлэй даабари гурбан жэл соо дүүргэжэ, габшагай ажалай үльгэр жэшээ харуулһан. Энэ амжалтануудыень парти, правительство үндэрөөр сэгнэжэ, Октябрьска Революциин орденоор шагнаба. Цехэймнай эрхим токарьнууд Масалов, Самсонов, Назаров гэгшэд наймадахи табан жэлэйнгээ даабари мүн лэ гурбан жэл хахад соо дүүргэһэн байха юм. Иимэ ажалша түрүү зонһоо жэшээ абажа хүдэлһэн бэшэшье хүдэлмэришэд, ажалдаа амжалта туйлажа, һайн шанартай продукци ехээр бүтээн гаргажа шадана.

Токариин мэргэжэл тон харюусалгатай мэргэжэл. Элдэб зүйлэй орёо нарин детальнуудые һайн шанартайгаар тошиилдохын тула мэргэжэл, дүршэл яһала хэрэгтэй болодог. Мүн лэ ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандаха хэрэгтэй. Тэрэнгүйгөөр даабаряа дүүргэхэ гээшэ бэрхэтэй хэрэг.

Манай токарьнууд халаанайнгаа даабари дүүргэхынгээ хажуугаар, түрүү арга хэрэглэжэ, гансал һайн шанартай деталь тошиилдохые оролдоно. Хүдэлмэришэн бүхэн техническэ литература һайса шудална. Иигэжэ мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ, ухаан бодолоо улам гүнзэгыдхэнэ. Деталь тошиилдохо технологи һайн мэдэхэ, станогоо бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа һураха хэрэгтэй.

Би арбан долоон жэл токарёор хүдэлнэб. Энэ үе соо нилээд ехэ юумэн хэгдээ гээшэ. Һүүлэй үедэ приборнуудай орёо нарин детальнуудые тошиилдоноб. Иимэ харюусалгатай детальнуудые түргэнөөр, һайн шанартайгаар бүтээхын тула дүй дүршэл хэрэгтэйл болодог. Мүн лэ хүдэлмэриин сагай минута бүхэниие зүбөөр ашаглан хүдэлхэ ёһотойбди.

Урдань нариихан зэд соргонуудые нэгэ нэгээр тошиилдодог һэмди. Халаан соо оройдоол душоод сорго тошиилдохош. Энээниие бүри олоор тошиилдохын тула шэнэ арга бэдэрэгдээ. Тиигэжэ нэгэ доро найман сорго тошиилдохо түхеэрэлгэ зохёогоод, туршажа үзэһэн байнаб. Энэ аргыемни цехэймнай токарьнууд хэрэглэдэг болоо. Тиигэжэ халаан соогоо урданайхиһаа гурба дахин олон сорго бүтээн гаргадаг болообди. Энэ арга хэрэглэһэнэймнай ашаар, жэл бүри 926 түхэриг арьбалагдана.

«СИУ» гэжэ приборто хэрэглэгдэдэг сахариг тошиилдоходо олон бэрхэшээл тохёолдодог һэн. Минии дурадхалаар энэ деталь бүтээхэдээ, алмаз отолуур хэрэглэдэг болоо. Энээнэй ашаар бидэ нэр жэл бүри 1540 түхэриг арьбалха арга олонхойбди. Үнгэрһэн жэлдэ токарна станок дээрэ деталь тошиилдохо табан шэнэ дурадхал нэбтэрүүлжэ, 4910 түхэригэй арьбалалта хэһэн байнаб. Байгша оной дүрбэн һара соо ухаалан зохёолгын хэдэн дурадхал оруулжа, 1000 түхэригэй арьбалалта хэгдээ.

Ямаршье токарь ажал хүдэлмэридөө харюусалга ехэтэйгээр хандажа хүдэлөө һаа, амжалта туйлаһан лэ байха. Тиигэжэ гансал һайн шанартай продукци гаргаха арга бии. Шэнэ онол арга хэрэглэһэнэй ашаар һүүлэй үедэ ажалайнгаа бүтээсые 32 процентээр дээшэлүүлээб. Бүхы продукцияа өөрын тамгатайгаар прибор хабсаралгын цехтэ тушаадаг байнаб. Манай цехэй 25 токарь өөрын тамгатайгаар продукцияа тушаадаг болонхой.

Манай цехэй хүдэлмэришэд партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые халуунаар дэмжэһэн. Манай түрүү токарьнууд табан жэлэйнгээ даабари болзорһоонь нэгэ жэлээр урид дүүргэхэ уялга абаба. Би мүн лэ гурбан жэл хахад соо табан жэлэйнгээ даабари дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэйб. Энэ хараа түсэбүүдээ бодото дээрэнь бэелүүлхын тула улам габшагайгаар хүдэлхэ болонобди.

М. ПЛАСТИНИН,
«Теплоприбор» заводой токарь.

ТОБШОХОНООР...

☆ **Яруунын совхозрабкоопой наймаалагшад эд бараанай яармаг үнгэргэбэ. Тиин нэгэ үдэрэй туршада 3000 түхэригэй хубсаһан, бусад бараан арад зондо наймаалагдаа.**

Ж. ЦЫДЫПОВ.

☆ **Аймагай соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд Нарһатын совхозой Хамисаанай полевой станай, Наридхаанай гүүртын механизатор, малшадта айлшалжа, һонин программатай концерт харуулһан байна.**

А. БУДАЕВ.

Яруунa.

☆ **XXII партсъездын нэрэ... тэ колхозой модошо дархаш... Һордын һаалиин фермын ... шадай байха 5 гэр, тус ту... 250 үхэрэй, тугалай байха ... рануудые, мүн бани, кормо... ни барижа, ашаглалгада үг... байна.**

Г. БАДМАЕВ.

Баргажан.

Июниин 13-һунгалтын үдэр

АГИТПУНКТ БА ПАРТКОМ

Бабушкин городой библиотекын ...эр дабхар байшан. «1971 оной ...юниин 13 — РСФСР-эй, Буряа...й АССР-эй Верховно Соведүүд...э нютагай Соведүүдтэ һунгал...ын үдэр. Бултадаа һунгалтада ...баадалсая!» гэһэн хүн бүхэндэ ...элээжэ болоһон плакат байшан...й газаа талада холоһоо харагда... Хажуудань «Агитпункт» гэһэн ...аршаг.

...иблиотекые даагша Татьяна ...ихайловна Сажина маанадые ...итпунктын хүдэлмэритэй (пар...йна даабаринь агитпунктые ...агша юм) тобшохоноор танил...улна. Уншалгын зал соо агит...ункт. Стол дээгүүр табяатай ном ...дар, дэлгээтэй газетэ, журнал ...рахада, һунгалтын үдэрэй ойр...жо байһаниинь элитэ болоно.

«Совет засаг — арадай засаг» ...эһэн гаршаг доро олон номууд... тухай стенд түхеэрэгдэнхэй. ...нэ выставкэ хэдэн таһагуудтай. ...унгалтаһаа һунгалта хүрэтэр» ...эжэ гаршагтай таһагта манай ...роной, Буряадай автономито рес...убликын, мүн Кабанскын районой, Бабушкин хотын хүгжэлтые ...аруулһан тоо, баримтануудтай ...урнал, газетэнүүд табяатай. «Түүн гээшэ бидэ гээшэбди» гэһэн ...элэгтэ совет засаг тухай В. И. ...енинэй бэшэһэн зохёолнууд, ...үн бусадшье брошюранууд анха...ал татана. «Манай арадай парла...ент», «КПСС-эй XXIV съездын ...шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь ...елүүлэе» гэһэн гаршагууд доро ...үн лэ элдэб ном, брошюранууд, ...урнал болон газетэнүүдһээ абта...ан материалнууд бии.

— Библиотекэдээ агитпункт ту...эрэгты гэхэдэнь маанадай өөһэ...ымнай хүдэлмэридэ һаад татаха ...а гү гэжэ түрүүшээр бодоо һэ...ди. Энэмнай буруу байшоо, — ...эжэ нүхэр Сажина хөөрэнэ. ...унгалтада бэлэдхэлэй эхилһэн...ээ хойшо олон юумэ хэжэ үрьдеэ...ди. «КПСС-эй XXIV съезд ба ...роной түмэр замай хүгжэлтэ», «Арад зоной ажабайдал ба ажаһуудал һайжаруулха гэшэ Коммунис партиин гол зорилго» гэһэн лекцинүүд ехэ һонирхолтойгоор үнгэрөө. Олон хүн ерээ. Мүн Кабанскын районой, Бабушкин хотын городской Соведэй депутадуудтай хоёр уулзалга болоо.

«Агитпунктын хүдэлмэриин түсэб» гэһэн гаршагтай дэбтэр иража уншахада, ямар хэмжээ ябуулганууд түсэблэгдэһэниинь, алиниинь дүүргэгдэһэниинь элитэ болоно. Агитаторнуудай 4 семинар болоо. Ажалшадай һунгалтын урда тээхи суглаанууд дээрэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн эндэхи локомотивна депогой инструктор-машинист Михаил Данилович Качинтай, городской Соведэй депутадта кандидадуудтай һунгагшад уулзаа. Политинформаторнууд Г. И. Деревоедов, Н. Ф. Баженов гэгшэд совет һунгуулиин системэ тухай хөөрэлдөөнүүдые хэһэн байна.

Тус агитпунктын хүдэлмэри тухай һаяхан узловой партийна комитедэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ юм гэжэ парткомой дэргэдэхи политическэ гэгээрэлэй кабинедые даагша Ольга Григорьевна Томилина хэлэнэ. Һонирхолтой, яһала ехэ хүдэлмэри хэгдээ гэжэ тэмдэглэһэн байна. Һунгалтын урда тээхи агитационно хүдэлмэри ябуулха талаар олоһон дүй дуршалынь бусадта дамжуулхын тулада городтохи бусад агитпунктнуудай даагшанарые, агитколлективүүдые хүтэлбэрилэгшэдые парткомдо суглуулжа хөөрэлдэһэн, һүүлдэнь библиотекэдэнь ошожо агитпунктын хүдэлмэритэй танилсаһан байнабди.

Юунһээ агитпунктын ажал бүрилдэнэ гээшэб гэһэн асуудалтайгаар Татьяна Михайловнада ханданабди.

Ехээр хөөрэжэрхихэ, магтамаар юун байхаб даа гээд, тэрэ харюусаба. Нэн түрүүндэ манда даалгадаһан партийна эхин организацинуудтай нягта барисаатайгаар хүдэлхые оролдонобди. Парторгнуудтайнь сугларжа, хамтааран түсэбөө табяа һэмди. Хэнэй юу хэхэ, бүтээхые тодорхойлжо, тусхай даабари организаци бүхэндэ үгтөө һэн. Һүүлээрнь агитаторнуудаа 10—10 айлаар хубаарилжа, тэдэнэртэй семинар үнгэргөөбди. Агитпунктда тэдэнэр ээлжээлэн үдэр бүри дежурлана. Һунгагшын булан эмхидхэгдэнхэй, тэндэ ерэгшэд һонирхоһон асуудалдаа харюу абаха аргатай. Горсоведэй, городтохи культурна ажаһуудалай предприятинуудай, худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэй һунгагшадай уулзалга ехэ һонирхолтой байгаа. Эдэ эмхи зургаануудай хүдэлмэри һайжаруулха талаар олон һанамжа, дурадхалнууд орожо парткомдо дуулгагдаа, дүүргэлтынь хойноһоо хиналта табигдаа. Мүн юрын хөөрэлдөөнэй үедэ ороһон дурадхалнууд суглуулагдажа, парткомдо, горсоведэй гүйсэдкомдо дамжуулагдана.

— Иимэрхүүл даа, манай хүдэлмэри тухай тобшоор хэлэхэдэ гээд, — нүхэр Сажина хөөрэсөө дүүргэбэ.

Тобшохон аад, тодо һонороор хүдэлмэри тухайгаа хөөрэжэ үгэһэн байна. Оролдожо, һаналаа табижа, партийна комитедтэй зүбшэжэ ажалаа эмхидхэбэл, олон юумэ хэжэ болохо байна гэжэ тус агитпунктын жэшээ дээрэһээ тобшолол хэжэ болоно.

Мүнөө һунгалтын урда тээхи агитационно хүдэлмэри шиидхэхы үедөө оронхой. Депутадта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэһэн эрхимэй эрхимүүдэй түлөө агитаци түлэг дундаа ябажа байна. Энэ шухала хүдэлмэри агитпунктнуудташье үргэнөөр ябуулагдана. Бабушкин городой библиотекэдэ эмхидхэгдэһэн агитпункт энэ талаар һайн жэшээ харуулна.

Д. ЦЫБИКЖАПОВ.

Шэтын сэмбын комбинат хадаа оронноймнай хүнгэн промышленностиин томо предприятинуудай нэгэн болоно. Энэ предприяти гүйсэд хүсэндөө хүргэгдэхэдөө, жэл бүри 28 миллион метр сэмбэ нэхэн гаргадаг болохо юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комбинадай эрхим хүдэлмэришэд Светлана Клементьева (зүүн гарһаа), Людмила Лишина, Татьяна Овчинникова.

ТАСС-ай фотохронико.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

СССР-эй хүдөөгэй барилгын министерствын предприяти, эмхи зургаануудай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшадые СССР-эй орден болон медальнуудаар шагнаха тухай

Табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнь, мүн үйлэдбэриин һайн үрэ дүн туйлаһанайнь түлөө нимэ хүнүүдые шагнаха гэбэл:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНООР

Петелин Василий Александровичые — «Бурятцелинстрой» трестын барилга-хабсаралгын 3-дахи управлениин начальник.

ОКТЯБРИИН РЕВОЛЮЦИИН ОРДЕНООР

Бозайченко Иван Федоровичые — «Бурятцелинстрой» трестын барилга-хабсаралгын 4-дэхи управлениин модошо дархан.

Катаев Михаил Васильевичые — «Бурятцелинстрой» трестын 173-дахи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи хүдэлмэришэн.

Пархоменко Иван Петровичые — «Бурятцелинстрой» трестын автобазын жолоошон.

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Бальжанов Радна Содбоевичые — «Бурятцелинстрой» трестын Загарайн барилгын материалнуудай участогай модо отологшо.

Белобородов Аверьян Михайловичые — «Бурятцелинстрой» трестын 335-дахи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи мастер.

Буланцев Николай Михайловичые — «Бурятцелинстрой» трестын главна механик.

Бурдинский Виктор Алексеевичые — «Бурятцелинстрой» трестын 590-дэхи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи кранай машинист.

Кликунов Петр Михайловичые — «Бурятцелинстрой» трестын 173-дахи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи начальник.

Княжева Васса Федоровнае — «Бурятцелинстрой» трестын Галуута-Нуурай барилгын материалнуудай участогай машинист.

Пустыгин Владимир Павловичые — «Востокцелинмонтаж» трестын Буряадай хабсаралгын управлениин начальник.

Сиверин Василий Титовичые — «Востокцелинмонтаж» трестын Буряадай хабсаралгын управлениин гагнууршан.

Смирнов Юрий Ивановичые — «Бурятцелинстрой» трестын 589-дэхи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи ахалагша үйлэдбэрилэгшэ.

Убеев Вадим Прокопьевичые — «Бурятцелинстрой трестын эрхилэгшэ байһан.

Ширшиков Алексей Сергеевичые — «Бурятцелинстрой» трестын 697-дохи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи модошодой бригадир.

Шкедов Василий Ивановичые — «Бурятцелинстрой» трестын автобазын жолоошон.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Бурков Иван Семеновичые — «Бурятцелинстрой» трестын барилга-хабсаралгын 4-дэхи управлениин шулуушан.

Гомзяков Николай Михайловичые — «Бурятцелинстрой» трестын Загарайн барилгын материалнуудай участогай пилорамын хүдэлмэришэн.

Давыденко Виктор Андреевичые — «Бурятцелинстрой» трестын 335-дахи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи автокранай машинист.

Дубинин Иван Семеновичые — «Бурятцелинстрой» трестын 466-дахи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи комплексно бригадын бригадир.

Елшин Пантелеймон Назаровичые — «Бурятцелинстрой» трестын барилга-хабсаралгын 3-дахи управлениин модошодой бригадир.

Заварин Юрий Васильевичые — «Бурятцелинстрой» трестын Загарайн барилгын материалнуудай участогай модо отологшодой бригадир.

Иванов Никифор Ивановичые — «Бурятцелинстрой» трестын 173-дахи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи комплексно бригадын бригадир.

Кречетов Борис Григорьевичые — «Бурятцелинстрой» трестын 589-дэхи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи комплексно бригадын бригадир.

Мангутханов Филипп Матвеевичые — «Бурятцелинстрой» трестын главна бухгалтер.

Мизилин Павел Георгиевичые — «Бурятцелинстрой» трестын эрхилэгшэ.

Смердов Михаил Ивановичые — «Бурятцелинстрой» трестын 173-дахи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи комплексно бригадын бригадир.

Филиппов Вениамин Ильичые — «Бурятцелинстрой» трестын 697-дохи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи автокранай машинист.

«ШЭН ГАБЬЯАТА АЖАЛАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Астрихинский Александр Аверьяновичые — «Бурятцелинстрой» трестын 466-дахи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи слесарь.

Зайцев Аверьян Алексеевичые — «Бурятцелинстрой» тресын Хоринн барилгын материалнуудай участогай модошо дархан.

Назаров Андрей Феропонтовичые — «Бурятцелинстрой» трестын үйлэдбэриин-технологическа комплектациин управлениин автокранай машинист.

Никонов Василий Георгиевичые — «Бурятцелинстрой» трестын Каменскын барилга материалнуудай участогай автокранай машинист.

Пунцуков Тимофей Добеевичые «Бурятцелинстрой» трестын 173-дахи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи шулуушан.

Суранова Валентина Тимофеевнае — «Бурятцелинстрой» трестын 590-дэхи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи штукатурщик.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРЬАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Егоров Василий Васильевичые — «Бурятцелинстрой» трестын 173-дахи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи экскаваторай машинист.

Ермаков Виктор Спиридоновичые — «Бурятцелинстрой» трестын 589-дэхи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи комплексно бригадын бригадир.

Мисюркеева Зинаида Ильиничнае — «Бурятцелинстрой» трестын Хурамхаанай барилгын материалнуудай участогай модо хюрөөдэлгын цехэй станочница.

Огурцов Алексей Яковлевичые «Бурятцелинстрой» трестын автобазын жолоошон.

Петров Николай Семеновичые — «Бурятцелинстрой» трестын автобазын жолоошон.

Хавронова Людмила Ивановнае — «Бурятцелинстрой» трестын 697-дохи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи мастер.

Шагдаров Цырен-Дылык Намсараевичые — «Бурятцелинстрой» трестын 335-дахи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныи комплексно бригадын бригадир.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1971 оной майн 7.

Дутагдалнууд элирхэйлэгдэбэ

Прибайкалиин аймагай арадай ...алтын комитедтэ «Прибайка...» колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй ...тынгаа зөөридэ ээн бэшээр ...даһан тушаа хэдэн дохёо дон...олго ороһон юм. Шалгалтын ...иссеи тиишэ гаража, дутагдал...удыень элирүүлһэн байха юм. ...үлэй хоёр жэлэй турша соо 287 ...нно тэжээлэй дабһа абаһан бай... Эдэ бүгэдэдэ хамта 3251 тү...риг гаргашалагдаа. Гэбэшье үй...дбэриин ажахыда оройдоол 142 ...нно тэжээлэй дабһан хэрэглэг... Бэшэ 125 тоннонь түмэр за...й Сэлэнгэ станциһаа асарагда... үрдигдэнгүй, хиидэ хосоржо ...лаа. Энэ дура гутаама ябадалаа ...дадалха, нюуха хүсэлтэйгөөр кол...зой хүтэлбэрилэгшэд 120 тонно ...жээлэй дабһан мал адууһанда ...ргагдаа гэһэн худал хуурмаг до...умент зохёогоо.

Колхозойнгоо экономико хүг...жэлтэ хэрэгтэ ахалагша эконо...ист Лиханов, бухгалтер Доржиева ...эгшэд өөдэтэй юумэ хэнэгүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Захиралтын аппарадта хүдэлдэг хүнүүдэйнгээ тоое үсөөрүүлхын орондо, тус колхоз улам олон болгоһон байха юм. Теэд энээнһээнь гараһан үрэ дүн бага ааб даа. Харин даалгагдаһан тушаалдаа хайша хэрэгээр хандаха ушар али олон үзэгдэдэг болонхой.

Техникынгээ хойноһоо харууһа оройдоо хэдэггүй тооной. Байһан техникэнь үнгэржэ срэхэдээ бүридхэлдэшье абтанагүй. Гадна хартаабхадаа хэдэн жэлэй турша да анхаралаа хандуулхаяа болинхой. Хүрэнгынь хартаабха гутажа, тарихын аргагүй, хаягдаха баатай болоно.

Ниитын зөөридэ ээн бэшээр хандажа, колхозой экономикодо гээлтэ хороолто үзүүлһэнэйнь түлөө аймагай арадай хиналтын комитет колхозой правлениин түрүүлэгшэ А. А. Жатовай салинһаа 250 түхэриг дараха тогтоол гаргаа. Тиихэдэ колхозой бухгалтер Доржиева, ахалагша агроном Бапиров, түрүүлэгшын орлогшо Гадионов гэгшэд мүн лэ яла түлэхэ болонхой.

Арадай хиналтын комитет колхозой ахалагша механигай уялгаһаа нүхэр Колесниковые сүлөөлхэ гэһэн тогтоол абаад, хуулиин хэрэгтэ хабаадуулхаар аймагай прокурорто хэрэг баряа. Гадна эдэ бүгэдые мэдэжэ, хаража байһан аад, ямаршье зохихо хэмжээ абахые оролдоогүй арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ нүхэр Горбовто донгодолго үгтөө.

А. СТРЕКАЛОВСКИЙ.

АТЕИСТНҮҮДЭЙ СЕМИНАР

Хэжэнгын, Хориин, Яруунын ...магуудай лектор-атеистнүүдэй ...еминар Яруунын аймагай Үль...эргэ тосхондо һаяхан боложо дүү...бэ. КПСС-эй Буряадай обкомой ...итаци ба пропагандын таһагай ...мхидхэһэн энэ семинарта эгээн ...эбхитэй атеистнүүд уригдаһан ...айна.

Эндэхи «Коммунизм» колхозой ...арткомой, багшанар болон тосхо...ой бүхы интеллигенциин орол...олгын ашаар Үльдэргэдэ атеисти...ческэ пропаганда муу бэшээр та...ирданхай. Атеизмын асуудал ...рхилдаг совет, лектор-атеистнүү...эй бүлэг, арадай музей бии. ...үдөөгэй библиотекэдэ, нютагай ...ургуулида эмхидхэгдэһэн атеист...үүдэй булан муу бэшээр шэмэг...эгдэнхэй.

Семинар дээрэ түрүүшээр пар...иин обкомой пропаганда ба аги...ациин таһагые даагшын орлогшо ...И. Крючков үгэ хэлээ. СССР-эй ...эрдэмүүдэй академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай хүдэлмэрилэгшэд, түүхын эрдэмэй кандидадууд Р. Е. Пубаев, К. Н. Герасимова гэгшэдэй «Ламын мүргэлэй үлэгдэлнүүдые усадхаха талаар научно-атеистическэ пропагандын зорилгонууд тухай», «Ламаизмын социальна удха шанар» гэһэн элидхэлнүүдые семинарта хабаадагшад ехэ анхаралтайгаар шагнаа.

Уласхоорондын харилсаануудай Москвагай институдай доцент, КПСС-эй Центральна Комитедэй штатнабэшэ лектор В. С. Глаголев семинарай хүдэлмэридэ хабаадалсажа, «СССР-эй уласхоорондын байдал тухай» гэжэ һонирхолтой лекци уншаа.

Атеистнүүдэй семинарта хабаадагшад ехэнхи сагаа научно-атеистическэ пропагандые эмхидхэхэ талаар дүй дуршэлөө хубаалдаха хэрэгтэ зорюулаа.

А. ТКАЧ.
Ж. ЦЫДЫПОВ.

ХИЛЫН Саанахаа — РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

Нэгэн һаналтайгаар дэмжэнэ

ПРАГА. (ТАСС). Чехословакида партийна эдэбхитэдэй суглаанууд, партийна комитедүүдэй заседанинууд эхилжэ, КПЧ-гэй XIV съездын шиидхэбэринүүд тэдээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Съездын хүдэлмэри тухай Урда-Чешскэ областиин Страконницко районой эдэбхитэдэй суглаан дээрэ КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын түрүүлэгшэ Л. Штроугал мэдээсэл хэхэдээ, Чехословакида социалис хүгжэнги общество байгуулгада КПЧ-гэй съездын шиидхэбэринүүдэй ехэ удха шанартай байһые онсолон тэмдэглээ.

КПЧ-гэй Хойто-Чешскэ обкомой заседани боложо, тэрэнэй хүдэлмэридэ КПЧ-гэй ЦК-гай секретариадай гэшүүн М. Моц хабаадалсаа. Хойто-Моравска областиин бүхы шахуу районуудта, Баруун Чехиин олон городуудболон районуудта, Словакиин Социалис Республикын Приевидзевскэ районда партийна комитедүүдэй заседанинууд болоо.

КПЧ-гэй XIV съездын шиидхэбэринүүдые коммунистнууд хүсэдөөр, нэгэн һаналтайгаар һайшаана, тэдэниие бэелүүлхын тулада бүхы хүсэ шадалаа зорюулхабди гэжэ партиин шэнээр һунгагдаһан Центральна Комитедые найдуулна.

Чехословакиин коммунистнуудай съездын хүдэлмэреэр зоригжоһон ажалшадай коллективүүдэй хаа хаанагүй абажа байһан шэнэ дээшэлүүлэгдэһэн уялганууд КПЧ-гэй XIV съездын шиидхэбэринүүдые бүхы арадай дэмжэжэ байһые харуулна.

Сириин коммунис партиин ЦК-гай Политбюрогой мэдүүлгэ

ДАМАСК. (ТАСС). ОАР-та СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорныи аяншалгын үрэ дүнгүүдые Сириин Арабуудай Республикын коммунистнууд һайшаана гээд, Сириин Коммунис партиин Политбюрогой мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Советскэ Союз ба ОАР-ай хоорондо хани барисаан, харилсаа холбоон тухай баталагдаһан договор, ОАР-та Н. В. Подгорныи аяншалһан тухай хамтын коммюнике хадаа империализмда, сионизм болон хархис хүсэнүүдтэ эсэргүүсэн тэмсэдэг арабуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе Совет гүрэнэй шууд сэхээр дэмжэдэг байһые гэршэлһэн документ болоно гээд, мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнэ. Эдэ документнүүд хадаа арабуудай сүлөөрэлгын тэмсэлэй, бүхы бүмбэрсэг дэлхэй дээрэхи дэбжэлтын ба социализмын хүсэнүүдэй ашаа туһада тааралдадаг совет-араб хани харилсаануудай бата бэхи байһые эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ. ОАР-та Н. В. Подгорныи аяншалга империализмын болон сионизмын уршагта түсэбүүдтэ шангахан сохилто боложо үгөө. Вашингтоной зүгһөө дэмжэгдэдэг Тель-Авивай хүтэлбэрилэгшэд илангаяа зарим араб оронуудта США-гай гүрэнэй секретарь Уильям Роджерсын аяншалһанай һүүлээр араб арадта өөрынгөө дура хүсэл баадхаха сагнай ойртоо гэжэ найдаһан байгаа. Зүгөөр тэдэнэр ехээр эндүүрһэн байна бшуу.

СЕПГ-гэй VIII съездые угтуулан

БЕРЛИН. ТАСС-ай корреспондент Н. Бабыкин ингэжэ дамжуулна:

СЕПГ-гэй VIII съезд Берлиндэ июниин 14-дэ нээгдэхэ юм. Съездын хүндэлэлдэ зорюулагдажа, промышленна предприятинуудай коллективүүдэй дунда үргэнөөр дэлгэрһэн социалис мүрысөөн түгэсхэлэйнгөө шатада ороо. Бэедээ даажа абаһан ажалай уялгануудые дүүргэһэн, үлүүлэн дүүргэһэн тухайгаа республикын ажалшад эдэ үдэрнүүдтэ элидхэнэ.

«Нарва» гэжэ электроламповой комбинадай олон мянган тоото коллектив ажалдаа эрхим һайн үрэ дүн туйлажа, съездые угтахаяа байна. Мүнөө комбинат промышленна продукци гаргаха жэлэйнгээ түсэбые 43,3 процент, Советскэ Союзда зорюулан дүүргэхэ захилнуудай жэлэй хэмжээе 53,1 процент дүүргээ.

«В-50» гэжэ түхэлэй 75 мянгадахи ашаанай машина Людвигсфельддэхи «Ифа» гэжэ автомобильна заводой конвейерһээ июниин 2-то гараба. Тиигэжэ съездын хүндэлэлдэ зорюулжа абаһан уялгаяа автомобиль бүтээгшэд дүүргээ. «Ифа» гэжэ маркын ашаанай автомобильнууд дэлхэйн 15 орондо, тэрэ тоодо Венгри, Болгари, Польшо болон Югославида худалдадаг байха юм.

Риза городтохи булад прокадай заводой Циттау городтохи бүд нэхэлгын комбинадай хүдэлмэришэд ажалай ехэ илалтануудые туйлаа.

Съездын урда тээхи үдэрнүүдтэ промышленна шэнэ барилганууд бодхогдожо дүүргэгдээ. «Боксберг» гэжэ түлишөөр хүдэлдэг электростанциин нэгэдэхи агрегат туршахын тулада ашаглалгада Нойбранденбургда автомобильна шинэнүүдэй шэнэ завод ашаглалгада үгтэһэн байна.

ОАР-ай президентын хэлэһэн үгэ

КАИР. (ТАСС). Мүнөө үедэ АСС-ай ЦК-гай үүргые дүүргэжэ байһан ОАР-ай Арадай суглаанай гэшүүдэй үмэнэ Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын президент, Арабуудай социалис союзай түрүүлэгшэ Анвар Садат июниин 2-то үгэ хэлээ.

Ороной дотоодын ба сэрэгэй байдал тухай А. Садат тогтожо хэлээ, энэ талаар правительствын хэһэн ябуулганууд тухай хөөрөө. Хани барисаан, харилсаа холбоон тухай СССР-эй ба ОАР-ай хоорондо Каирта һаяхан баталагдаһан договор тухай тогтоходоо, энэ договор «һүүлшын үеын эгээн лэ шухалын шухала таатай алхамуудай нэгэн болоно». Энэ договор баталхые бидэнэр хүсөөбди, тэрэниие баталжа, манай тэмсэлэй амжалтатайгаар дүүрэхэ хэрэгые лабтай сохом болгообди гээд президент Садат хэлэһэн байна.

«Бидэнэр» манай түүхын гайхамшаг шатануудай нэгэндэ мүнөө ороод байнабди. Бидэнэр арадай эрхэ сүлөө болон дура хүсэлые батадханабди, ороной саг үргэлжын конституциие зохёожо байнабди, араб гүрэнүүдэй федерациин үндэһэ һуури табинабди, АСС-ай политическэ организациие дороһоо дээрээ хүрэтэр шэнэдхэн хубилганабди» гээд Анвар Садат үргэлжэлүүлэн хэлээ.

Израиль эзэрхэг түримхэй ябуулгын хойшолонгуудые усадхахын түлөө ОАР-ай хэжэ байһан тэмсэл тухай тогтоходоо, ОАР «тохомойшье шэнээн газараа үгэхэгүй, Палестинын араб арадай эрхые һэргээхын түлөө тэмсэхэ гээд А. Садат онсолон тэмдэглээ.

Окинавые хүсэдөөр бусаахын, арал дээрэһээ американ ядерна зэбсэг үгэ дуугүйгөөр гаргажа абаашахын түлөө, япон-американ сэрэгэй договорые усадхахын түлөө ехэ хүдэлөөн бүхы Япон дотор үргэлжэлһөөр. **ЗУРАГ ДЭЭРЭ:** Окинавые бусаахын түлөө хүдэлөөндэ хабаадагшад Токиогой үйлсэдэ гараад ябана.

ТАСС-ай фотохронико.

,,Интернационалай" 100 жэлэй ой

ПАРИЖ. (ТАСС). «Интернационалай» — бүхы сагай ба арадуудай пролетарска гайхамшаг гимнын 100 жэлэй ой июниин 3-да гүйсөө.

Парижда Монмартра кварталда Мирэй үйлсэ бии юм. Эндэхи 78-дахи номерой урданай гэр соо 1871 оной июньдэ француз гайхамшаг поэт, Парижай баатарлиг коммунын һүүлшын баррикада бүхэлэлтэнүүдтэ хабаадагшадай нэгэн Эжен Потье хоргодожо байһан юм. Француз пролетариадай хүдэлөөн шангаар дарагдажа, шуһа адхаралга болоо. Парижай үйлсэнүүдтэ коммуные дарагша Тьерэй версаль солдадууд эзэрхэжэ ороһон байгаа.

Эдэ гашуудалта үдэрнүүдтэ Эжен Потье «Интернационалай» үгэнүүдыень зохёон бэшэһэн байха юм.

Эжен Потьегэй наһа бараһанай һүүлээр жэл үнгэрөөд байхада, 1888 ондо Лилльскэ хүдэлмэришэн Пьер Дегейтер «Революционно дуунуудай» суглуулбари сооһоо «Интернационал» дуунай текстыень олоһон байгаа. Тэрэ гурбан үдэрэй турша соо дуунай хүгжэмыень зохёогоо. «Интернационал» 1888 оной июльдэ газетнэ хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай һайндэрэй Лилльдэ болоходо анха түрүүн дуулагдаһан байна.

Тус дуун бүхы оронуудай ажалшадай пролетарска гимн болоно гэжэ 1910 оной сентябрьда уласхоорондын конгрессэй Копенгагенда болоходо соносхогдоһон юм.

Британиин газар дээрэ американ радио-тагнуул хэгдэдэг болохонь

ЛОНДОН. ТАСС-ай корр. Н. Туркатенко ингэжэ дамжуулна:

Орфорд-Несстэхи (Суффолк графство) угаа томо радиокоммуникационно центр американецуудай хабаадалгатайгаар баригдаа, американ түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай, тэрэниие американ мэргэжэлтэд залан хүдэлгэдэг байха гэжэ Англиин обороныи министерство лаблан гэршэлһэн байха юм.

Тус центрэй директорынь США-гай түлөөлэгшэ, тэрэнэй орлогшо — Англиин сэрэгэй алба хэгшэ байха болоно. Энэ центр «холын радио-холбооной талаар англо-американ хамтын шэнжэлэлгын хүдэлмэри» хэдэг байха гээд обороныи министерствын түлөөлэгшэ мэдээсээ.

«Шэнжэлэлгын» радиоцентрын Орфорд-Несстэ байгуулагдаһанһаа уламжалан, Англида сошордолгын боложо байһан тухай урда тээнь мэдээсэгдээ һэн. США-гай тагнуулай албанда зорюулан, радиоэфирые шагнажа байдаг США-гай национальна аюулгүй байдалай агентствада зорюулагдажа, энэ центр баригдаһан.

ТОЛИ

Дондок УЛЗЫТУЕВ

ЗАХААМИН ТУХАЙ ШҮЛЭГҮҮД

«Заян наваа, наваалай...»
Захын аман—Захаамин.
Алтан хилээз эндэhээ
Ангуушаднай сахяа hэн.
Дала мянган хүтэлнүүд
Дабхаряатан зурына.
Зэлэ татаhан hарьдагууд
Зэрэлгээтэн зэнхынэ.
Хада майлын хүндыгөөр
Харалган hалхин зайгуултан,
Хотогор шэлын шэнэhэды
Хоёр тээшэнь найгуулан,
Боро тооhоор хурылжа,
Боори дээгүүр үрхирнэ.
Губээ тойрон гороолжо,
Гүрөөл мэтээр эрхирнэ.
Наян жалга уршалаа,
Намхан намхан майланууд
Мянган жэлэй зүүдые
Манан манан байна гү?

***

Һарын хоёр шушууртал,
Һарагар хоёр эбэртэй,
Һаарал буурал үнгэтэй,
Һаглагар торгон дэлhэтэй
Һарлаг хайнаг үнеэдынь
Һагсаг hагсаг бэлшэнэ.
Һарьдагуудай хормойгоор
Һайхан сэнхир дэлхэйгээ
Һайса угааха хүсэлтэй,
Һайба сэгээн шэнжэтэй
Һайрамай горход гэззгэтээд,
Мүльhэн дээгүүр мүрысэн,
Мүнгэн гэнжээ hубарюулна.
Сэхир голой хүнды руу
Сэхэ яаран табилуулна.
Наранай хөөрэн дэгдэжэ,
Нажарай сагай дууhахада,
Намжаа сэсэгэй хагдаржа,
Намарай ольбон буухада,
Һалаата эбэрээ hарайлган
Һахилта буганууд алхалхал.
Һамараа даажа яданхай
Һаглагар хушанууд ганхахал,

***

Арса жодоо хангалтай
Аглаг тэнюун нютаг лэ.
Аарса, айруул эдеэтэй
Ангууша хонгор отог лэ.
Дабтамал булад зэмсэгтэй
Дархан солотон олон лэ.
Урайн сагhаа суурхаhан
Уран-Дүшын орон лэ.
Ээм дээрээ эдитэй,
Эрхы дээрээ шэдитэй
Эхэнэрэй дээжэ Долгорой
Эрдэм бэлиг дэлгэрээ.
Түбшэн налган абаритай,
Түбшын дархан алдартай
Батамүнхын бүтээлнүүд
Баран зондоо магтаалтай.

***

Үндэрэй оройгоор гэнжэтээ
Үлхэмэл түмэр харгы.
Үзэсхэлэн мэтээр hэлгэлдээ
Үлгэмэл оньhон дугы.
Шэжэр шулаан сээжээрээ
Шэшэрнэ Холтосон.
Шэрэм булад hэнжээрээ
Шэнхинэнэ утаhан зам.
Тэрэ замаар урилдан,
Зуралзана контейнер.
Тэгшэхэнээр дахалдан,
Намхалзана конвейер.
Түмэн араа шүдэнүүдтэ
Түгдэлүүлэн талтиржа,
Тэбхэ булад дүшэнүүдтэ
Тээрмэдүүлэн үлтирнэ.
Дала мянган уулзуурта
Дари болосор наншуулан,
Дабхар дабхар hагшуурта
Дам саашаа hагшуулан,
Уhан бодосой бусалаанда
Угаалгажа илгараа.
Улаан галай исалаанда
Вольфрам болож шалгараа.

***

Тойроод хадануул, хадануул
Хоорондуурнь
хотирон урдана
Нүүд.
Хабартаа үерлөөд,
халижа байхадань
энэ голой
Хаража таанар
үзөө hэн гүт?
Харьялан урдана
загаhата Нүүд.
Хадари, зэбэн,
ялааганануул
Шулуун оёортой
гол соогуур
Шунгана, булгина...
үхибүүд
Хахуули хаяна,
гүр табина.
Харанхы буртаг, шугы.
Дугы.
Хаанашьеб даа
донгодоно
эртын хүхы.
Баатар-Хаанай
баруун урдуур
Бартахиин эшээн.
Бугын уhалуур.
Хиир-хиюр,
хиир-хиюр,—
Хибэнэ юуншьеб
хохиюр.
Оёорhоо гараhхай
Орилно зэрлиг гахай.
Санагын тала.
Саhаhань
Утаата-Далахай.

***

Салир мүльhөөр
сагаалхинхан
Саридаг уулын
саhан малгай.
Айлшадаа хүлеэжэ
айрагаар угтанхай
Айдхатай холын
Утаата-Далахай.
Хүн зониинь
Хүндэшэ налгай.
Хүдэлмэри дээрээ
шалгаранхай.
Ударник түрүү
Утаата-Далахай
Улаан тугуудаар
далланхай.
Һара мэтэ
hаруул дэлхэй.
Һарбайжа хүрэмөөр лэ
огторгой.
Утаата-Далахай,
Утаата-Далахай,
Уняар манаяа татанхай.

ТААБАРИНУУД

Баггүй баян, хэмгүй сэсэн (шоото).
Һам шэнги hадариг, hара шэнги
түхэрээн (тэргын мөөр).
Хан уулада саhан оробол,
хаpалхань бэрхэ,
Хасаг тэргэ эбдэрбэл, заhахань
бэрхэ (үhэн ба шүдэн).
Зун ургаагүй зургаан сэсэг
үбэл ургаба (суг мүшэн).
Хайр дээрэ хандагай хабиргаа
шараба (онгосо).
Монгол тохой модон hүүлтэй
(hүхэ).
Үргэгүй ямаан үбhэ баража ядаба
(Гохо).

К. ЦЫДЫПОВА.

УРАН ЗОХЁОЛОЙ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЫ ҮҮРГЭ ЕХЭ

Хүн зонине коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ уран зохёолой үүргэ илангаяа ехэ гээшэ. Уран зохёол саг үргэлжэ уншадаг, уншаhан тухайдаа өөр хоорондоо ярилдажа, герой бүхэнэйнь ябадалые сэгнэжэ, онсо өөрын тобшолол хэдэг хүнүүдэй ухаан мэдэрэл аргагүй hонор байдаг шуу. Тиимэ хүнүүдтэй хөөрэлдэхэдэшье аятай зохид, мэдээгүй юумыешни мэдүүлхэ юм. Өөрөөшье ном судартай бүри дүтөөр танилсажа, ажабайдалай али бүхы талые шэнжэлжэ захалхаш. Зүгөөр хүн зоной коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжэхэ хэрэгтэ ород совет литературын хэр зэргэ нүлөөлhые, саашадаа хайшан гэжэ нүлөөлхые бидэ мэдэнэбди.

Ородой агуу ехэ поэт А. С. Пушкинhаа эхилээд, мүнөө сагай совет зохёолшод хүрэтэрөө хүнэй hайн hайхан талые домоглон магтажа, уран зохёолой айхабтар ехэ хүмүүжүүлхы үүргэтэй байhые харуулна ха юм. Тиихэдэ жэнхэни буряад арадай аман зохёолой дээжэнүүдhээ hабагша татажа, ород совет литературын эрхим hайн зохёолнуудта түшэглэн хүгжэhэн совет буряад литературын хүмүүжүүлхы нүлөө мүн баhа ехэ гээшэ.

Гэхэтэй хамта, Буряадаймнай шүүмжэлэгшэд, шэнжэлэгшэд (литературоведүүд), дээдэ болон дунда hургуулиин багшанар (литераторнууд) энэ шухала асуудал гүйсэд шэнжэлээгүй, хүн зониие коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ совет буряад уран зохёолой хэр зэргэ нүлөөтэй байhые үнэншэмэ хурсаар харуулаагүй. Сэхыень хэлэхэдэ, буряад зохёолшодоймнай бэшэhэн юумэн захагүй ехэ, «саhан дээрэ мүртэй, саарhан дээрэ нэрэтэй» болоhыемнай үни заяанай гэршэлнэ гээшэ.

Буряад уран зохёолшодой бэшэhэн зохёолнуудhаа hонирхолто хэhэгүүдые үхибүүдтэ тайлбарилан хөөрэжэ, угсаата зонойнь урданайнь байдалтайнь танилсуулха арга боломжо багшанарта яhала бии. Ганса урданайнь байдалтай танилсуулха гэжэ гү? Буряад арадай хайшан гэжэ революцида, граждан дайнда хабаададсаhые, тиигээд Эхэ орондоо социализм хайшан гэжэ байгуулhые, алууриша муухай фашистнарые бута hамна сохилсоhые үе үеэрнь тодо хурсаар харуулhан номууд олон ха юм. Бэрхэшээлhээ огтошье айдаггүй, ходо доо урагшаа шуумайн эрмэлзэhэн, имагтал тунгалаг hайхан, гүнзэгы уужам сэдьхэлтэй, эгэршэгүй хатуу зоригтой геройнууд роман, туужа, поэмэ бүхэндэнь олон. Буряад арадайнгаа түүхын хүгжэлтые, үдэр бүриин ажал хэрэгые, ажаhуудалые зохёолшоднай уран гоёор, партийна hудалтайгаар зураглан харуулхые оролдоно бшуу.

Олонхи зохёолшодой номууд ород хэлэн дээрэ хэблэгдэн гаража, бүхэсоюзна уншагшадай анхаралые татаhан, халуунаар hайшаагдаhан. Тувын, Хакасай, Яхадай, Татарай болон Украинын, мүн Монголой ба Болгариин театрнуудта Ц. Шагжинай «Будамшуу», «Түрүүшын жэл», «Сүндүүгтэй шүдхэр», Д. Батожабайн «Зүрхэнэй шархa» гэжэ зүжэгүүд, композитор Б. Ямпиловай «Агуу гоохон Ангар дүүхэй» (либреттэнь Н. Балдановой), гэжэ балет табигдажа, харагшадые hонирхуулhан байха. Гэхэтэй хамта, манай зохёолшодой номууд немец, венгр, поляк, чех, болгар, украин, литва, грузин, казах, киргиз, монгол болон бусад хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ гараа. Энэнь хадаа буряад зохёолшодой бэлиг шадабаритай, онсо өөрын маяг шэнжэтэй болоhые гэршэлхэhээ гадна, бури hайн зохёол бэшэжэ шадахыень харуулна гээшэ. Иигээд ерэхэлээрээ, совет буряад литературын хүмүүжүүлхы үүргэ ехэ ха юм.

Роман, туужа, поэмэ болон зүжэгүүдтэй танилсаhан үхибүүд буряад арадай урданай ба мүнөөнэй байдалые hайса мэдэхэ болоно. Эхэ орондоо коммунизм байгуулалсажа байhан хүнүүдэй гэрэлтэ hайхан образ, олон яhата арадуудай хани барисаан тобойн элирнэ ха юм.

Жэшээнь, Б. Мунгоновой «Харьялан урдаа Хёлгомнай», А. Бальбуровай «Зэдэлhэн зэбэнүүд», Ч. Цыдендамбаевай «Түрэл нютагhаа холо», Д. Батожабайн «Төөригдэhэн хуби заяан», И. Калашниковай «Һүүлшын сухарилга», «Шэнэ сагай шэнжэ», Ж. Балданжабоной «Сэнхир хаданууд», В. Корнаковой «Мундаргын оройгоор гэгээрнэ», В. Сергеевэй «Һайхан үдэр», Ш. Бадлуевай «Хүнэй шарай» гэжэ романуудые, мүн Н. Дамдинов, Ц. Д. Дондокова, Д. Улзытуев, А. Бадаев, Д. Жалсараев, Ц. Жимбиев, Ч. Намжилов болон олон бусадай шүлэг болон поэмэнүүдые захаhаань дурдаха болоо hаа, hүүлэй арбан жэлэй туршада бэшэhэн юумэн яhала олон. Энэнь хадаа зохёолшодоймнай нилээд урагшатайгаар хүдэлдэгые, ажабайдалые зураглан харуулха бэлиг шадабариинь ургаhые, зохёолшон бүхэнэй өөрын творческо маяг шэнжэтэй болоhые гэршэлнэ гээшэ.

Һургуулиин үхибүүдые буряад литературын дундаршагүй баялигтай танилсуулха, жэнхэни үндэhэн уран зохёолдо дурлуулжа hургаха хэрэгтэ багшанар ехэ юумэ хэхэ байна. Гэхэтэй хамта мүнөө сагай бодото байдал зураглан харуулhан зохёолнуудай геройнууд гушаад онойхидо орходоо ондоошог ааб даа. Мүнөө сагай хүнүүд булта эрдэм hургуулитай болонхой. Саг үргэлжэ орон соогуураа аяншалжа, ондоо яhатанай хүнүүдтэй уулзажа, аха дүү мэтэ хөөрэлдэжэ, бүгэдөөрэн хамта эбтэй эетэй нэгэ бүлэ соо хүдэлнэ бшуу. Иимэ hайхан үе сагта бэеэ хизаарлажа ябаха аалши. Сахилгаан хурдан үе сагай дабшасаhаа халташье гээгдэнгүй, бэлиг шадабаряа, хүсэ шадалаа дууhыень үгэлсэжэ ябадаг гээшэ.

Ажал хүдэлмэри хэжэ хүдэржэхэдэ hайн гэжэ үни заяанай хэлсэдэг hааб даа. Буряадаймнай зохёолшод энэ шухала асуудалые бүри гүнзэгырүүлхые оролдоно. Үдэр бүриингөө ажал хэжэ байдаг тон юрын хүнүүдэй hанал бодолые, сэдьхэлэйнь бүхы нюусые дэлгэрэнгыгээр зураглан харуулхые оролдоно. Энэнь hайн гээшэ. Арад зондоо, Эхэ орондоо аша туhатай юумэ хэжэ байhан мүнөө сагай хүнүүд сэдьхэлээ зобонгүй байха аал! Үгы ааб даа. Ажабайдалаа бури гоё hайхан, баян дэлгэр болгохын тула hаад тойбо хэзээдэ залхуу зайран, албан хойргор хүнүүдтэй эбсэшэгүй тэмсэдэг шуу. Эгээл энэ үедэ hайн hайхан талынь элирдэг гээшэ. Энэ шухала талыень манай зохёолшод олоор тэмдэглэхые оролдоно. Тиигээд ерэхэлээрээ, уран зохёолой хүмүүжүүлхы үүргэ арсагүй ехэ ха юм.

Мүнөө сагай хүсэтэ амисхаалые харуулhан романууд hүүлэй үедэ бэшэгдэhэн байна, саашадаа бэшэгдэхэнь лабтай. Жэшээнь, Б. Мунгонов Ж. Балданжабон хоёр мүнөө сагай халуун мүрөөр ябажа байhан, Совет засаг нютагтаа байгуулхын түлөө тэмсэhэн, тиигээд граждан болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай дүлэн соогуур ото ябалсаhан үбгэ эсэгэнэрэйнгээ нангин хэрэгые үргэлжэлүүлжэ байhан залуушуул тухай тодо хурсаар, уран гоёор бэшээ. Б. Мунгоновой «Харьялан урдаа Хёлгомнай» гэжэ роман дотор нэгэ талаhаа ажалша бэрхэ колхознигууд ба нүгөө талаhаа ажалдаа албан хойрогоор хандадаг, түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлдэггүй түрүүлэгшын хоорондохи зүрилдөөн нилээд шангаар харуулагдана. Иимэ зүрилдөөн манай совет литературада ходо харуулагдадагшье hаа, харин Б. Мунгонов онсо өөрынхеэр тэрэниие шиидхэжэ шадаа. Арад зоной ухаан мэдэрэл тад ондоо болонхой, бүгэдөөрэн ниитын хэрэгтэ хамсыгаа шуужа оролсоно. Арад зоной образые ниитэлэн харуулhаниинь ехэ hайн гээшэ. Урдань баяшуулда хүлhөөр хүдэлhэн, Октябриин социалис революциин болохотой хамта, Совет засаг нютагтаа байгуулхын түлөө тэмсэhэн, мүнөө луговодоор хүдэлжэ байhан Дамдин Гармаев, комсомолшууд Дулма, Норжимо, Дугар, Лубсан ба олон бусадай образууд уншагшадай дура сэдьхэлые абаhаар лэ булаахал байха.

Хүнэй дура сэдьхэл буляама уянгата үгүүлэлнүүд роман соо яhала олон. Эдэнь мини лэ хооhон шашаг үгүүлэлнүүд бэшэ, харин ажабайдалhаа hабагша татаhан, философско удха шанартай шэбшэлгэ гээшэ. Ажабайдалай дундаршагүй баялигтай танилсаха хэрэгтэ түhална ха юм.

Ж. Балданжабоной «Сэнхир хаданууд» гэжэ роман соо арад зоной образ мүн баhа hайнаар харуулагдана. Жэшээнь, Даржа, Хорло, Аюр, Бальжин, Батожаргал гэгшэдтэ абаhаар лэ дурланабди. Коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлэгдэhэн хүнүүд иимэ б... даг ха юм. Үбгэ эсэгэнэрэй hайн hайхан ёhо заншалые б... гоё hайхан болгожо, ажабайда... шэмэглэн зохёоно гээшэ.

Һүүлшын хоёр-гурбан жэл... туршада шэнэ романууд хэблэ... гараа. Жэшээнь, Р. Белоглаз... гай «Мойhоной гэрэл ту...» Ц. Жимбиевэй «Талын хар... нууд», В. Сергеевэй «Һай... үдэр», Ш. Бадлуевай «Хүнэй ... рай» гэhэн романуудтай унш... шад танилсаhан байха.

«Хүнэй шарай» гэжэ ро... соогоо автор хүдөөгэй байдал я... ла үнэншэмөөр, тодо хурсаар ... раглан харуулна. Ажалша бэ... хүнүүдэй, жэшээнь, Гатаб, Н... жимо, Шара Балдан, Базард... болон бусадай образууд ялас г... хурсаар харуулагдаа гээшэ. А... зоной оролдосотойгоор хүдэлhэ... мүн хүтэлбэрилэгшэдэй эдэ... үүсхэл гаргаhанай, түрүү онол... ганиудые хэрэглэhэнэй ашаар ... дэнги ажахы богонихон хугас... hалбаран хүгжэжэ, түрүү ажа... нуудай зэргэдэ гарана. Арад ... тойгоо нягта холбоотой байха... ямаршье бэрхэшээл дабаг... бшуу. Энэ шухала темые автор... лэд шадамараар шиидхэжэ ш... на. Ушар тиимэhээ нютагай ш... эрид хубилна, хүнүүдшье ... зоригтойгоор хүдэлнэ гээшэ.

Энэ мэтые буряад литерату... багшанар хараадаа абажа, ... зохёолой дундаршагүй баяли... үхибүүдые бури дүтөөр танилсу... жа байгаа hаа, ажал хүдэлмэри... шье урагшатай ябаха, хэшээл ... хэниинь hонирхолтой болохо h... Үхибүүдэй hонирхон унша... номууд манайда яhала бии ... шэ.

В. НАЙДАКОВ.

„ЧАНИТЫН ТААЛААН“—ТҮРҮҮШЫН БЭЛЭГ

Найман жэл соо уулзаагүй Эрхүүгэй хүгжэмтэ комедиин театрай артистнартай уулзахаяа нийслэл хото Улаан-Үдын олониитэ оперо, баледэй театр соо уржа үдэшэлэн олоороо сугларhан байна.

— Таанадайнгаа согтой хүхюун опереттэнүүдые дахин хараха золтой болоhондоо бидэ маша ехээр баярланабди. Тиин культурын министерствын, городойнгоо театральна бүлгэмэй болон олониитын зүгhөө таанадаа амаршалан, үшөө ехэ амжалта хүсэнэбди,—гэжэ Буряадай АССР-эй культурын министрэй орлогшо А. М. Герштейн хэлэhэн байна.

Удаань Эрхүүгэй хүгжэмтэ комедиин театрай директор, РСФСР-эй арадай артист Н. М. Загурский үгэ хэлээ. Тиихэ зуураа:

— Өөрынгөө театраар, бэрхэ артистнуудаараа «эрхэлүүлэгдэшэhэн» эрилтэ ехэтэй улаан-үдынхидэй урда сэдьхэл зүрхэмнай доhолонхойшог байна. Тиигэбэшье hаа, таанадайнгаа дура заабол буляаха гэhэн зорилго бидэ урдаа табинабди,—гэжэ тэрэ шог мэдүүлбэ.

Эрхүүhээ ерэhэн айлшад болон оперо, баледэй театр соо сугларагшадай ёhото уулзалга баяр ёhололой оршон байдалда үнгэрөө. Һүүлээрнь айлшад түрүүшынгээ бүлэг—«Чанитын таалаан» гэжэ Е. Шатуновскиин гурбан үйлэтэй опереттэ харуулhан байна.

Гол рольнуудта артистнар Н. Унд (Чана), В. Пасиков (Пабло), РСФСР-эй габьяата артист В. Жибинов (Рамон), Н. Шибаева (Анжела-дуушан), С. Анкудинова (амhарта угаадаг Анита), РСФСР-эй арадай артист Н. Загурский (тагнуулша Кавалькадос) болон бусад энеэдэтэйгээр наадажа, харагшадые ехэтэ баярлуулhан байна.

Манай корр.

Аман зохёолой абдарhаа

Хоёр ондоо табаг

Баян үгытэй хоёр харгыда ниилэд ябажа ябатараа. нэгэ баяншаг айлайда хүрэхэдэнь, тэдэниие хүндэлбэ. Баянай урда ууса үбсүүн табигдаад, үгытэйн урда энэ тэрэ боро мяхан табигдаба.

Тиигээд гэрэй эзэн үгытэйдэ хандажа:

— Нютаг нугаартнай бороо хура ороно гү? Ургаса ногоон ямар бэ?—гэбэ.

Үгытэй:

— Газар газарта адли бэшэ. Зарим нютагта нүхэрэйм урдахидал адли, нүгөө газарта минии урдахидал адли,—гэжэ хэлээ hэн.

Үлэ мэдэг мэдүүлбэ

Нэгэ хүн буга хараяа унаад талаар ябажа ерээд, гэртээ ороходонь, баруун банзада айлшан сай уужа hууба.

Гэрэй эзэн айлшантай мэндэшэлэлдээд, hамгандаа:

— Энэ hүүдэртэ хэбтээшэ хэнэй олон туганнууд гээшэб?—гэбэ.

Һамган үлэ мэдэг:

— Манайл туганнууд юм ааб даа, бэшэ хэнэй байха hэм,—гэбэ.

Гэрэй эзэн нэгэ хэды hуужа байтараа:

— Энэ бага хара гэжэ юумэ баhа жороол,—гэжэ хэлээ hэн.

Тингэжэ айлшанай нюур дээрэ олон үнеэдтэй, хоёр хара жороо моридтой байhанаа бэлэхэнээр мэдүүлээ hэн гэлсэдэг.

Гэрэй эзэн ба айлшан хоёр

Айлшанай орожо ерэхэдэ, гэрэй эзэн хойморойбанзада хэсылдижэ хэбтэhэнээ бодонгүй:

— Ши, хаанаhаа орожо ерэбэ гээшэбши? — гэбэ.

Айлшан:

— Ерэhэн газараа шамда харуулхаар үргэжэ даахагүйб, хэбтэhэн ши юу харалай,— гэбэ.

Гэрэй эзэн мухардан, саашань асууба:

— Зуурашни уhан ямар бэ?

Айлшан:

— Хоёр хүнэг абахадам, саадахинь үлэнэ hэн, харн ямар гээшэ hэм,—гэжэ хэлээ hэн.

Ц-Н. ОЧИРОВ.

Хэжэнгэ.

ЕРЭЭДҮИН БАРИЛДААШАД. Монголой Арадай Республикын Булган хотын хүүгэдэй саад.

Б. ДАШИЕВАЙ фот.

АЙҺАНҺАА—АДА ШҮДХЭР

ҮНЭН БОЛОҺОН УШАР

Үнишье болобо, үгытэй, дунда шадалтай буряад зон үмсөөрөө үхэр малаа хараад, мангираа татаад, таряа тарингүй ажаhуудаг үе саг hэн.

Нэгэтэ үбэл болоhон хойно Хангилай үбэрэй хоёр үбгэд—Будаалай, Шообхон гэдэгүүд өөхэ, тоhо, арhа, тагалсаг гэхэ мэтые эдихэ аманhаа үлүү гаргажа, гарайнгаа холотор элдэhэн hур, мушхамалаа суглуулаад, аарсанай талха, шүлэнэй ороohо бэдэржэ ерэхээр Онониие зубшан, ород hууринууд зорижо, хоёр тэмээн шаргаар атан тэмээнэй алхаса мэдүүлэн аянда мордоhон байгаа. Тэдэ Улааша, Тахяаша мэтын hууринуудаар хэдэн хоногто зайжа, шарга дүүрэн талха тарятай бусабад.

Бусалгандаа оройтожо, Хужартайда хээрэ хонохо баатай болоод hэн. Хоёр үбгэд хөөрэлдэжэ, зуhалангай гэр оложо хоноё гэжэ шиидээд, харгыда дүтэшэг байhан хооhон зуhалангай гэр тээшэ тэмээнүүдээ залажа, тэндэ ошожо, унаагаа табаад. Хоюулан тэмээдээ мулталжа, натаржа байhан шүргын үбэртэ саhыень этэжэ үбhэ үгөөд, хонолгодо бэлэдхэбэд.

Будаалайнь гал түлихэ түлишэ бэлэдхэбэ, талаан болоходоо, гэрэйнь газаа хахархай үйhэн торхо байжа, тэрээнhээ хухалан абажа, гэр тээшэ ошобо. Шообхониинь хүльгээ тайлажа, эдихэ хоол, аянайнгаа амhарта бэлэдхэнэ.

Будаалай хүшэмэлэй хухархайда үйhэ хадхаад, тэрээндээ гал носоожо, гэртэ орожо ябатараа: «Абыт, абарыт, арьяа баала... ...а.., гэртэ юумэн байнал, үхэдэлын гээшэ гү, али шүдхэрынь гээшэ гү, бү ороё, эндэhээ түргэн холодоё!»—гээд, шаргынгаа тэндэ байhан нүхэрэйнгөө хажууда гүйн ошоод, hалганан байгаа hэн.

Шообхониинь үлэ түбhэн юумэндэ hүй-hай гэжэ ябажа гүйдэггүй, доро зүрхэтэйшэг хүн байжа, нүхэрhөө юу харахыень лаблан асууба. Нүхэрынь: «үйhэ гэрдээд орон гэhэм, гэрэй хоймор углууда хоёр гараа арбайлгаhан, барбагар ута hахалтай, нюдэтэйшье шэнги, шэхэтэйшье шэнги юумэн байбал, үнэншөөгүй hаа, ороод харыш, хэлэнэ бэшэ гүб! Эндэhээ түргэн холодоё! Шүдхэртэй гэр байба гээшэ, хээрын зуhаланда хоноё гэхэдэшни, дурагүйл ябаа hэм»,—гэбэ.

Шообхон: «энэшни, нээрээшье, юугээ хараа юм, юугээ хооhон хээрын гэртэ үхэдэл, шүдхэрнүүд обооролдодог юм гэжэ ламанар хэлэгшэ hэм»,—гэжэ шэбшэhээр, үйhэндэ гал носоожо, гэр тээшэ дүтэлэн, үүдээрнь гэр доторхиие гэрэлтүүлбэ. Гэрэлтүүлэн гэhээнь, нээрээшье хоймор углуудань бара барбагар үhэтэй, ара арбагар юумэн нюдэндэнь торосолдошобо. Энэмни юугээ харahан байгаа гээшэб, би баhа харадаг юумыень хараба гээшэ гүб гэжэ, бүри лаблахаяа, үүдээр тонгойн обёоржо харахадань, урдань, гэрэй ханада түшүүлээтэй, адуунай хатанги арhан байгаа hэн: урда хоёр годониинь гар шэнги арбайлдаад хаташаhан, дэлhэниинь доошоо hахал шэнги hанжашаhан, тархиинь хоёр нюдэнэй hүурн нюдэд шэнги хонхойлдожо харагдаба. «Эндэшни ямаршье үхэдэл, шүдхэр үгы, энэшни адуунай хатанги арhан бэшэ гү, «hэжэгhээ—ада шүдхэр, hүзэгhөө—бурхан тэнгэри» гэhэн оньhон үгэ зүб лэ байгаа ёhотой даа»,—гээд хажуудань ошожо, хүр-хар гэтэр абаад, газарта хаяжархиба. Нүхэрынь эшэhэндээ үгэшье дуугархаяа болишоhон, hанаа алдажа байгаа hэн. Тиин хоюулан ан-бун болoжо, галбуун ехэ гал түлижэ дулаасаад, тэрэ арhаяа дороо дэбдин hуужа, эдеэ бэлэдхэжэ эдеэлээд, амаржа хоноо hэн хад.

Б. НАМСАРАИН.

ЭЛИРҺЭН ҮБШЭН (ОНТОХОН)

Үбгэ hамган хоёр ганса хүбүүтэй бэлэй. Бэеэ хүсэhэн хүбүүниинь ажал хэдэггүй, миил гэртээ хэбтэжэл байха юм. Эхэ эсэгэ хоёрынь гайхалсаба:

— Хүбаан, ягаабши даа? Али үбшэлөө үлбэрдөө гүш? — гэжэ асууба.

— Тиигээ. Бэем муудаа, — гэжэ тэрэ харюусаба.

Эхэ, эсэгэнь hанаагаа зобожо, үзэлшэ мэргэн, эмшэ домшо ламанарые гэртээ урижа, ганса хүбүүгээ үзүүлбэд. Тэдэ ламанарын хүбүүнэйнь ямар үбшөөр үбшэлhые элирүүлжэ ядаба.

Тиихэдэнь үбгэ hамган хоёр hанаа үнөөндэ абтажа, унтаха нойроо, эдихэ хоолоошье мартажа, ганса хүбүүгээ аргалха арга бэдэрдэг болобо.

Нэгэтэ тэдэнэйдэ нютагайнь ульгэршэ үбгэжөөл орожо ерэбэ гэхэ. Ульгэршэ үбгэжөөл тэдэнэй хүбүүе нилээд адаглажа hууhанай hүүлээр:

— Хүбүүнэйтнай үбшэн ойлгосотойл юм байна даа, — гэбэ.

Үбгэ hамган хоёр гансата баясажа:

— Хэлэжэ хэшээгты даа! Хүбүүемнай аргалха арга, эм дом бии гээшэ гү? — гэжэ ульгэршэ үбгэжөөлые гүйжа оробод.

— Хүбүүетнай аргалха арга биил даа!—гэбэ ульгэршэ үбгэжөөл. — Халзан хүршынхитнай тугаархана тарган хусаяа шулгалаад, мяха шанажа байна. Шэнэ мяханhаа ама хүрэхыень хүбүүетнай урина hэн.

Иигэжэ хэлэхэдэнь, үлбэрдэшоод хэбтэhэн хүбүүн орон дээрээ үндэлзэн бодожо:

— Нээрээ намай урина аал? Хусань хэр өөхэтэй байгааб? — гэжэ асууба ха.

— Харыт даа! Тарган мяхан тухай дуулаhаар хүбүүнэйтнай үбшэн эдэгэшэбэ хаям. Залхуу зайран хүбүүнэйнгээ мэхэдэ орошоод, яатараашье hахы hалаг гүйлдэдэг хоёр гээшэбта даа, — гэжэ хэлээд, ульгэршэ үбгэжөөл гаража ошоо бэлэй.

Ф. ЦЫДЕНЖАПОВ.

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Сага... алтаяа» сэбэрээр хуряая» гэ... түрүү бэшэг. «Шэнэ табан жэл... дорюун алхам» гэhэн гаршаг... ро информацинууд. ТАСС-ай ш... хала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Ко... лективэй гол зориго» гэ... В. Шевченкын статья. «Ажабай... далай багша» гэhэн Р. Макал... скаягай зураглал. Манай кан... дадууд.

Гурбадахи хуудаhанда: Д. Ш... дуровай «Политическэ агитаци... ленинскэ ёhо гурим» гэжэ стать... Хилын саанаhаа абтаhан ТАСС... ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: суб... тын үдэрэй заншалта хууда... най материалнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА
МОСКВА ХАРУУЛНА:
13.00 — орон доторхи hони...
13.05 — «Наука, техникын ф... культет» гэhэн дамжуул...
13.45 — «Культурын факу... тет» гэhэн дамжуулга.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
МОСКВА ХАРУУЛНА:
14.30 — «Чуня» гэhэн ух... бүүдтэ зорюулагдаhан муль... фильм. 14.45 — hурагшадта з... рюулагдаhан дамжуул... 15.15 — Комсомолой дуун... дай Бүхэсоюзна фестива... нэлгэдэ зорюулагдаhан да... жуулга. 17.00—теле-зугаа.

УЛААН-УДЭ ХАРУУЛНА:
18.30 — «Неделя» гэhэн су... ботын үдэрэй програм...
19.30 — концерт.

МОСКВА ХАРУУЛНА:
20.00 — «Америка нротестуе... гэhэн нэгэдэхи дамжуул...
20.40 — концерт. 21.55 — ор... доторхи hонин. 22.00 — «Са... по» гэhэн уран hайхан... фильм. 23.35 — «Табан жэл... алхамууд» гэhэн дамжуул...

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА
УЛААН-УДЭ ХАРУУЛНА:
20.00 — уран hайханай филь...
21.25 — концерт.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Лени... 35. Телефоны: редактора — 54-54, приемная 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 57-63, фотолаборатория — 56-62, машинное бюро — 33-61.